26ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7187 — 29 ՕԳՈՍՏՈՍ 1909 — ՇԱԲԱԹ — 11 Septembre 1909 — 26me année — N. 7187

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ.
» » վեցամսեայ	45	»
Դուրսը համար տարեկան	100	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	35	Fr
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره‌ولك
ارمنیجه یوی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درطبه قلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ԹԱԲԱԹԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

«Ծիածան»ի խմբագիրը.— Ազգ. բառերարը.— Դ. Խաչկոնցի պատմութիւնը։

Ծիածանի խմբագիրը, Սուրէնեան, օր մը սպառնալիք ըրաւ իր քննադատ երեսփոխաններուն, և յաջորդ օրը Բերայի դատախազութեան հասցուց իր գանգատները Վ. Թէքէեանի և Ս. Դարաեանի դէմ։

Այդ ահապարտ վազքը, սիրաը դողի մէջ մարդու մը պէս, իր բառերով «կարճ և ազդու» աղդարարութիւն մըն է մեր բոլոր երեսփոխանական անդամներուն որոնք, առ հարկի, պիտի զրաղին իրմով, վճռելու համար թէ Սուրէնեան, Ալթը Մէրմէրի մէջ ընտրուած 33 քուէներովը, պիտի կրնա՞յ երեսփոխան ճանչցուիլ։

Երեսփոխանութեան մէջ քանի մը հոգի, Զէռնհասութեան դիւանի անդամները, պատճառ չունին վախնալու, որովհետև ատոնք իրենց նախաւոր տեղեկագրին մէջ, ա՛նքան վստահօրէն չարժած են դէպի Սուրէնեան որ, փոխանակ դիմելու քննութեանց բուն աղբիւրներուն, արժան դատած էին լսել բուն իսկ ամբաստանեալին անկեղծ վկայութիւնները ու ըստ այնմ պատրաստել իրենց քննութեան եզրակացութիւնը։

Այդ սպառնալից աղդարարութիւնով երեսփոխանները, վճիռ տալու րոպէներուն, անշուշտ զդուշաւոր լեզուով պիտի չինեն իրենց նախադասութիւնները, ապա թէ ոչ, յաջորդ օրը, նոր գանգատագիր մը կը հասնի դատախազութեան։

Հիւանդներ կան որոնք կեանքէն դէպի վար կը մղուին բռնաքարշ, արհամարհելով ամէն դեղ ու դարման, չանսալով բժշկական թելադրութեանց։ Ծիածանի խմբագիրը այդ կարգի բարոյական ախտաւորներէն է. իր սայթաքումը, իր գթումը, իր գլորումը, իր անկիտացումը այդ ամէնը, իրեն համար ու իր աչքին, ուժեր են որոնք զինքը վեր կը բռնեն իր աղետաւոր համզումներուն մէջ։

Ենթադրենք թէ, —ինչ որ գուցէ հաւանական է,— Սուրէնեանի ջանքերովը, իր ոսոխները դատարանի մէջ աննպաստ վիճռ ստանան ու ինքը յաղթողաբար դուրս ելլէ անկէց։ Կը կարծուի՞ թէ ատով Սուրէնեան դուրս ելած կ'ըլլայ ճահիճէն ու նետուիլ ցամաքի, հաստատ գետնի վրայ, մաքրուած, սրբուած։ Ի՞նչ պիտի ըսէ, եթէ, իր երեսփոխանական տեղեկագրի քննութեան օրը, ուրիշ բարոյական մարմին մը վճռէ անդարձօրէն թէ չի՛ կրնար երբեք ու յաւիտեան մուտ գըտնել Ազգ. Ժողովի սրահին մէջ։

Սուրէնեանի տեղ ուրիշ մը, անշուշտ պիտի խորհէր իր բարոյական դատապարտութեանը մասին, որ Թէքէեանի «դաւաճան» որակիչէն ու Ս. Դարաեանի նախատալից խօսքէն չա՛տ աւելի կշռաւոր է։ Դուցէ Սուրէնեան կը կարծէ որ իր դատական սպառնալիքովը կը յաջողի ընկերակել երեսփոխանութիւնը իր տալիք վճռին մէջ որու իբրեւ փաստ պիտի ծառայէ հարկաւորաբար իր թերթին մէկ սեւ սիւնակը։

Թողլով զինքը իր Ծիածանի մէջ՝ նոր փաստեր չատնելու իր բարոյական ախտաւորութեանը մասին, ուրկէ երդուած է յաւէտ անբուժելի մնալ, կ'անցնիմ հուշակելու նոր բարերար մը որ, առանց քսակէն դանկ մը իսկ հանելու, 100,000 ֆր. թողուց Ազգին։ Մի՛ խնդաք. կատակաբանութիւն չէ, —չնորհք մը ուրկէ յաւիտեան զուրկ եմ դժբախտաբար։ Ազգ. այդ բարերարն է Կ. Բասմաջեան, բանասէր, բեւեռագիրներու ընթերցող, հին ու նոր յեղափոխականներու չարքէն, չատերուս բարեկամ, Լեւոն Ե.ի կենսագիր պատմաբանը։

Ինչպէս գրուած ու լսուած է արդէն, ինք կտակակատարն է Անդրանիկ Իսանէսկուի։ Կտակարարը, իր բացարձակ կամքովը, անոր անուանը կը թողու 158,000 ֆր. և ատուկ մը ձեռագիր,— հայերէն բառերու քմածին ստուգաբանութեանց։ Բասմաջեանի կը մնայ այդ թողթերը տալ տպագրութեան իրենց ձեւովը, որ Կիւթէմպէրկի անուանը արատ մը պիտի ըլլայ, և կամ քիչ մը լոյս դնելով անոնց մէջ, մեռած մարդու մը յիշատակը կենդանացնել իր դրամովը։

Բասմաջեանի կամքէն կախուած էր տիրանալ թողուած գումարին և իր ուղած ձեւովը անոր տրամադիրը ըլլալ։ Համաձայնութեան գալ Պատրիարքին հետ, 50,000 ֆրանքով չատանալ և 100,000էն աւելի թողուլ Ազգին։ Պարզապէս ապացոյց է այն ազնուութեան որ կայ այդ մեծ գումարի նուէրին մէջ։

Եկէ՛ք համոզուինք որ եթէ դրամը գրչի մարդոց ձեռքը իյնայ, կը փոխէ իր արդի դերը ու չատ աւելի բարձր արժէք կը ստանայ իր գործունէութեանը մէջ։

Ուրիշ հարց մը մէջտեղը կուգայ ինքնին այդ նուիրուած գումարին մէջ։ Ի՞նչ պիտի ըլլայ։ Ամենէն յարմարագոյնը չատը պահել ուսանողներու, ազգ. քննական, պատմական երկասիրութեանց տպագրութեանը։ Եւ կարծեմ ատ է որովհետև՝ աւելի մշտնջենաւորուած պիտի ըլլայ կտակարարին յիշատակը։ Կտակատարը, այս մասին, կրնայ կամք մը ներկայացնել ու փափաքիլ, իբրև գրքի ու պատմութեան գրիչ, որ թողուած գումարը սահմանուի որոշ նպատակի մը, և պատմութիւն մը ունենայ հանգուցեալ կտակարարը, իր անմեղ ցնորքին ու անկեղծ դաւանանքին իբրեւ հետեւանք։

«Պատմութիւն», «գրիչ» բառերէն կ'անցնիմ Խաչկոնցի Ազգ. Պատմութեանը, որ մէջտեղը կուգայ մեր ուսանողներու լաւ դասագիրքը ըլլալու իր տեսակին մէջ։ Ազգ. պատմութիւն մը, մանաւանդ իր հին ձեւին մէջ, գրելը մեծ դժուարութիւն չունի քիչ ու չատ վարպետ գրիչի մը համար։ Եւ ճիշդ ատոր համար է որ քանի մը նոյն տեսակի դասագիրքեր լոյս տեսած են արդէն։

Խաչկոնցի դասագիրքը ունի իր սեփական յատկութիւնը։ Ըմբռնած է թէ ո՞ր մասերն են որոնք անհրաժեշտ են իր դասագրքին մէջ դնելու. ու կը պատմէ լաւ լեզուով, խնամոտ ոճով։ Դպրոցականները, ըստ առաջնոյն, պիտի տեսնեն Հայկը, Արայ գեղեցիկը, այսինքն դիւցազնական կամ աւանդական շրջանը որ ամէն հին պատմութեան սկիզբը կը չինէ։ Շատերու կարծիքով՝ մեր պատմութեան մէջ ա՛լ տեղ տրուելու չէ գռուզ մազերով քաջերու, անուշիկ Նուարդի ու Արայի, կրակէ և բոցէ ծնած աստուածներու։ Ոչ. ամէն ազգերու որբանի շրջանն է ատ. հռոմայեցի ուսանողը այսօր ալ, սիրով կը տեսնէ իր երկուորեակ նախահայրերը մատակ գայլի մուչտակին տակ, Թաթիկնին երկնցուցած իրենց գայլ-մօրը պտուկներուն և իրեն շրթունքներուն եղերքներէն վար ծորած սպիտակ կաթին հեղուկը։ Այդչափը չէ՛ միայն. հին գրականութիւն մը կայ որ իր շինքը կը բարձրացնէ աւանդութեան այդ հրամանքներուն վրայ, և ատուցմով միայն հասկնալի է։

Խաչկոնցի գրքին մէկ ուրիշ առաւելութիւնն է նախապատմական մարդուն պատմութիւնը որ մաս մաս դրած է անոր մէջ հաշուելով, ու այն ստամանական զարգացումովը ուրկէ կ'անցնի նախապատմական մարդը։ Գիւտը նոր չէ՛, պատմութեան ուրիշ դասագիրք մը, Թիֆլիզ տպագրուած, հեղինակ Խանազատ ու իր ընկերը, իր սկիզբը ունի նախապատմական մարդուն ամբողջ պատմութիւնը։ Խաչկոնց, նոյն պատմութիւնը, իր գրքին մէջ սրսկած է ամբողջովին։

Ուրիշ մաս մը, իր այդ գրքին մէջ, կը կազմէ այն քննական ծանօթութիւնը մեր ցեղի ծագմանը մասին, որու տեղ տրուած է։

Պատմական դասագիրք մը ամէն բան չէ անշուշտ, ուսուցիչն է որ իր կենդանի խօսքերովը, գիրքը առջեւը ունեցած ատեն, մեռելութենէ դուրս կը հանէ և կեանք, ձայն կուտայ անէացած դարերու։

ՀՐԱՆԴ

ԿՐՕԱԿԱՆ ՓԻՐՕՐ, ՎԱՆԱՅ ՄԷՋ

ՎԱՆ, 19 օգոստ.

Վարժարաններու վերաբացման շրջանը սկսած է և անոնք մեծ մասամբ արդէն վերաբացուած են կամ յառաջիկայ շաբթու պիտի վերաբացուին։ Միայն Կեդրոնական վերաբացման խնդիրը դեռ անորոշ կը մնայ տեսչի պատճառաւ։ Կ. Պոլսէն իբրև տեսուչ ցոյց տրուած էր Գուլյումճեան մականունով մէկը, որ անծանօթ ըլլալով, հարկ եղաւ Ազգ. Պատրիարքարանէն հեռագրով տեղեկութիւն ուղղել անոր մասին. կը սպասուի այդ պատասխանին, բայց դպրոցը անշուշտ անոր գալէն առաջ վերաբացուած պիտի ըլլայ։

Երամեան վարժարանը օգոստոս 9ի կիրակի օրը կատարեց իր Լ.Թ. շրջանի բացման հանդէսը, Նախագահութեամբ Առաջնորդ. Տեղապահ Տ. Զաւէն վարդապետի և ի ներկայութեան հարիւրաւոր ընտրեալ բազմութեան։ Կարդացուեցաւ վարժարանի միամեայ տեղեկագիր ու հաշուեկշիռը։ Տնօրէնին հետ ներկայ ժողովուրդն ալ գոհունակութեան չունչ մը առաւ, վարժարանը սրբուած, մաքրուած տեսնելով հին պարտքերէ, որոնք մղձաւանջի մը պէս տարիներէ ի վեր ծանրացած էին վարժարանի և անոր աշաղուրկ տեսչին վրայ և այս՝ չնորհիւ եգիպտաբնակ Պետրոս էֆ. Կարապետեանի, որ նախապէս խոստացած էր 700 օսմ. ոսկիի նուիրատուութեամբ գոցել վարժարանի պարտքը. թէև իր այս խոստումը պիտի կատարէր տարուէ տարի 100ական ոսկի զրկելով, բայց յետոյ սպասէ ըսաւ. 200 ոսկի տարուէ տարի և 100 ոսկի՝ Համարձակում էֆ. Երամեանի, ի վարձ անոր բազմաչան աշխատութեան, իբրև անձնական նուէր զրկելէն յետոյ, 400 ոսկի ալ այս տարի միահաղոյն զրկեց, վարժարանը միանգամ ընդ միշտ ազատելու համար 'ր վրայ ծանրացող պարտքի բեռէն։ Այս առթիւ վարժարանի շէնքը վագի եղաւ Յայնկոյսներ եկեղեցւոյ անուան, ապագային եթէ Երամեան վարժարանը գոյութիւն ունենալէ դադրի, նոյն եկեղեցիին կալուած ըլլալու պայմանաւ։ Տնօրէնին հետ Վանեցի ժողովուրդն ալ երախտապարտ է չքնաղ բարերարին, որ այս կերպով փրկեց բազմաթիւն վարժարանը ապագայի անստգութիւններէն։

Տնօրէնը իր բանախօսութեան մէջ Օսմ. Սահմանադրութեան, տարուան մը յուսախաբութիւններուն, ապագայի յոյսերուն վրայ ճառելէ յետոյ, համեմելով իր խօսքերը պատմական տեսակէտներով, ըսաւ որ Կիլիկեան աղէտներէն յետոյ ալ ապագայի վրայ յոյս ունի, ինչպէս որ յուսահատ չէր, երբ 1896ի մեծ կոտորածէն երկու ամիս յետոյ յանդգնութիւն ունեցած էր վերաբանալու վարժարանը։

Այս տարի ինչպէս Վանայ բոլոր ազգ. վարժարանները, Երամեան վարժարանն ալ պիւտճէի յաւելում ունեցաւ, ուսուցիչներու ամսաթոշակին վրայ եղած յաւելումներու պատճառաւ։ Բաղաքիս ուսուցիչները 1—3 ոսկի ամսաթոշակ կը ստանային ցայժմ. այս տարի 1/4 մասով յաւելում եղած է իւրաքանչիւրի թոշակին վրայ, պարէնի հայրն կենսական նիւթերու սղութեան պատճառաւ։ Այս կերպով Երամեան վարժարանի տարեկան պիւտճէն ալ 240 ոսկիէն բարձրացած է 320ի։ Այս համեմատութեամբ աշակերտաց թոշակներու վրայ ալ յաւելումներ պիտի ըլլան։ Մաղթենք որ վարժարանը տարեշրջանին նոր պարտքով չփակուի և Տնօրէնը չը մատնուի նոր մղձաւանջներու։

Իբրև գրեթէ միակ բարձրագոյն վարժարանը Վանի մէջ, Երամեանը իր երկարամեայ յարատեւութեամբ, տնօրէնին և իր ուսուցչական խմբի անխոնջ ու կանոնաւոր գործունէութեամբ, և մանաւանդ արտաքին ազդեցութիւններէ զերծ եւ չեզոք ուղղութեամբը, երկրի կրթութեան գործին ամենէն աւելի օգտակար ծառայութիւններ մատուցած է, տալով հասարակութեան շրջանաւարտ և կիսաւարտ բազմաթիւ աշակերտներ, որոնք այսօր կարևոր տեղ մը կը գրաւեն արդէն երկրի ուսուցչական, վաճառականական, պաշտօնական և այլն կարևոր ասպարէզներու մէջ։ Այս վարժարանը գրեթէ կերպով մը շարունակութիւնն եղած է Միացեալ Ընկերութեան նախկին վարժապետանոցին, թէև քիչ մը տարբեր ուղղութեամբ և անոր ամենամեծ արժանիքը կը կայանայ անոր մէջ, որ կարող եղած է տոկալ քաղաքական փոթորիկներուն և համիտեան բռնութիւններուն, թէեւ Պ. Երամեանի հակառակորդները, որոնք նոր սերնդական շարքերու մէջ մանաւանդ շատ են, կը վերագրեն անոր ճկունութեան և տիրող կարգերու հետ ո և է կերպով յարմարուելու ընդունակութեան։ Բայց ի՞նչ ալ որ ըլլայ պատճառը, ի՞նչ ալ ըսեն անոր հակառակորդները, ան կարող եղած է մնալ իր կոչման բարձրութեան վրայ և չէ գտնուած բնա՛ւ քննադատելի արարքի մը մէջ։

Նոր-սերնդական շարժումները, որոնք վերջին տարիներու մէջ յառաջ եկան և այնչափ յուզում, մտահոգութիւն առթեցին, չկրցին այնչափ մուտ գտնել այս վարժարանին մէջ, որովհետև անորէնը ճարպիկութիւն ունեցաւ իր հաստատութիւնը ամուր կերպով պատսպարել այդ ուղղութեամբ փչած հովերու դէմ, և եթէ մերթ կրցին ծակտիքներ բանալ ու ներս սպրդել, գէթ չի կրցին լայն խրամատներ բանալ, ինչպէս եղաւ ուրիշ հաստատութեանց մէջ և այդ է պատճառը որ Երամեան էֆ. ունեցած է և կ'ունենայ իր քննադատները անցեալին, բայց մանաւանդ ներկային մէջ, որոնք յաճախ արձագանգ կը գտնեն տեղական «Յորձանք» և այլն թերթերու մէջ։

Այս տողերուս նպատակն է հասարակութեան ծանօթացնել վարժարանը, որ արդէն անծանօթ չէ իբրեւ մին մեր կրթական լաւագոյն հաստատութիւններէն և արժանի՝ քաջալերութեան։ Հաստատութիւն մը, որ Ապտիւլ Համիտի գահակալութեան հետ գրեթէ միևնոյն ժամանակ ծնունդ առած է և կրցած է տոկալ անոր ահաւոր փոթորիկներուն, սառնաշունչ մրրիկներուն, արդէն այդու մեծ արժանիք մը կը ցոլացնէ, և երբ նկատենք որ իր հաստատ պիւտճէովը, ոչ մեծահամբաւ, բայց խղճամիտ, ջանասէր ուսուցչական խմբովը տուած է տ՛ինչպէս և աւելի արդիւնք, քան որչափ չեն յաջողած տալ մեծահամբաւ և մեծածախս հաստատութիւններ իրենց համալսարանական ուսուցիչներով, հազարաւոր ոսկիներու պիւտճէներով և նպաստաւոր միջավայրով միասին, աւելի ևս կը բարձրանայ անոր արժէքը։

Թէև վերջին տարիներ բացուած է երկրորդ բարձրագոյն վարժարան մըն ալ, կեդրոնականը, բայց Երամեանը իր որոշ, անսայթաք ուղղութեամբ, յարատեւութեամբ իր անյեղլի արդիւնքովն ու փորձ անօրէնովը անհրաժեշտութիւն մըն է արդէն Վանայ պէս բազմանայ, կարեւոր կեդրոնի մը համար, որմէ կ'օգտուին ո՛չ միայն Վան, այլ նաեւ շրջակայ հայաբնակ գաւառները, որոնք միշտ աչակերտներ ունեցած են այդ վարժարանին մէջ և որմէ օգտուած է համայն Վասպուրականի կրթական գործը։

Վանեցին աչխատած է պահպանել միշտ անոր գոյութիւնը. բան մը՝ որ սակայն դժուար է առանց արտաքին օգնութիւններու, և եթէ չենք սպասեր որ ամէն անդամ Պետրոս Կարապետեանի պէս առատաձեռն բարերարներ գտնուին, բայց կ'ակնկալենք մասնաւոր օգնութիւններ, իբրեւ քաջալերութիւն կրթական անխոնջ մշակին և նպաստ մը Վասպուրականի կրթական գործին։

ՇԱՀԷՆ

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի (30)

ԺԱՆ ՏԸ ԼԱ ՇԻՐ

ՋՈՒՐԻՆ ՄԷՋ ԱՊՐՈՂ ՄԱՐԴԸ

ԱՐԿԱԾԱԽՆԴՐԱԿԱՆ ԵՒ ՍԻՐԱՅԻՆ ՎԷՊ

Ա. ՈՒԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԿՂԶԻԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Գ.

Հիքքանէր եւ Մօիզէթ

Ցաւագին մկնակծկում մը կասեցուց սրտին զարկը, հեղձամղձուկ դարձուց կոկորդը և դանդաչեցուց ջղուտ սրունգները։ Բայց Հիքքանէր չէր ըմբռներ իր մէջ անցած դարձածը։ Հառաչ մը արձակեց, նորէն դիտեց այն տեղը, ուր անհետացած էր այն ճաճանչագեղ երեւումը, որ այնքան խորհրդաւոր կերպով յուզած էր զինքը։ Ցանկարծ բիւրեղէ դիմակը վար ձգելով, որ ժայռերուն վրայ գլտորեցաւ առանց կոտրելու, Հիքքանէր հրուանդանին ծայրը կանգնեցաւ, ճիչ մը արձակեց ու դէպի առաջ խոյացաւ...։ Նախ գլուխը մխրճեց ջուրին մէջ, և յետոյ անհետացաւ փրփուրի աղմկալից ժայթքումի մը մէջ։

Բայց Մօիզէթ մինչեւ իր սենեակը չէր գացած։ Սանդուխին վրայ, կալբրի մըտնելէ առաջ, կանգ առած էր նուազուն, սրտատրոփ, միաքը չվոթութեան ու հետաքրքրութեան ենթակայ։ Հետաքրքրութիւնը յաղթեց սակայն...։

Մօիզէթ, վարանոտ, բայց անդիմադրելի ուժէ մը մղուած, կափարիչը բացող էլեկտրական հաղորդիչին առջեւ կանգ առաւ չուարուն։ Ցանկարծ վճռական որոշում մը տալով՝ իր դողդոջուն ձեռքը դրաւ էլեկտրական գործիին վրայ...։ Բարը տեղափոխուեցաւ...։ Նոր-բատի աղջիկը, խոհեմօրէն, գլուխը դուրս հանեց և հեռազօրիչ նայուածք մը ձգեց Շէղ տ'Օրօրի (Արշալոյս-Աթոռ) վրայ...։ Հրուանդանը մարդ չկար։ Միօղէթի աչքերը կղզիին վրայ շուրջանակի նայուածք մը ձգեցին. ամայի էր կղզին։

Ապահովուած և ճակտին վրայ ծալք մը գոյացած, Մօիզէթ դուրս ցատկեց, դէպի Շէղ-տ'Օրօր սուրաց, և հոն հասնելուն պէս, սկսաւ ծովը դիտել...։ Ջուրի անկանոն եռուզեռ մը չէր խռովեր ալիքներուն հանդարտութիւնը։ Մանկամարդ աղջիկը յուսախաբութեան ճիչ մը արձակեց և այտերը վարդագոյն դարձան նորէն. թէեւ յուսախաբ, սակայն իր հանդարտութիւնը գտած էր։ Բանի մը վայրկեան սպասեց։ Բան մը երեւան չեկաւ։ Ուստի ճամբայ ելաւ՝ ստորերկրայ քարանձաւը դառնալու համար։ Այդ միջոցին տեսաւ որ առարկայ մը կը փայլէր իրմէ քանի մը քայլ հեռու։ Իսկոյն այդ առարկային քով վազեց և դեռնէն վերցուց։ Այն բիւրեղէ դիմակն էր զոր իր դէմքին վրայ կը կրէր քիչ մը առաջ տեսած տարօրինակ և հրաշալի մարդը, երբ ջուրէն դուրս կ'ելլէր։

Այն ատեն միայն Մօիզէթ հաւատաց թէ իրականութիւն էր տեսածը։ Հակառակ իր աչքերուն ու ականջներուն վկայութեան, որոնք տեսած և լսած էին, Մօիզէթ ժողովի կը հարցնէր թէ արդեօք այն մտացնորքներէն մէկուն զոհ եղած չէր, որոնց օրինակները գրքերու մէջ կարդացած էր։ Բայց անկարելի էր տարակուսիլ ալ եւս։ Այդ տարօրինակ դիմակը, զոր ձեռքին մէջ բռնած կը դիտէր, անժխտելի ապացոյցը կը ձեւացնէր մարդկային ձեւ ունեցող կենդանի իրականութեան, յանկարծ դուրս խոյացած ծովուն խորերէն։

Ծանրախոհ դէմք մը առած էր Մօիզէթ, և գլխուն մէջ չվոթ կերպով կը բզզային գաղափարները։ Խելագար կնոջ յայտնած գաղտնիքները մտքին առջեւ կուգային նորէն։

Մանկամարդ աղջիկը կափարիչին մօտ հասաւ, սանդուխէն վար իջաւ, նրբանցքէն յառաջացաւ ու իր յարկաբաժինը մտաւ։ Երիտասարդ սպասուհին, Տօրա, սրահին մէջ կը գտնուէր։ Մօիզէթ դէմքը ծածկեց չրջազգեստի մէջ ծալքին մէջ, և առանց խօսելու հեռացաւ։

Սենեակին մէջ առանձնացած, բիւրեղէ դիմակը բազմոցի մը վրայ դրաւ, և ինքզինքը մեզկօրէն փռուեցաւ գորգին վրայ։ Թուշը ձեռքերուն մէջ, երազուն դէմքով մը, սկսաւ դիտել այդ դիմակը, ուր ելեկտրական լոյսը չլացուցիչ շողեր կ'արձակէր...։

Լռութեան մէջ կը լսէր իր սրտին տրոփումները...։ Բնաւ ջանք չէր ըներ լուծելու այն բազմաթիւ առեղծուածները որոնք մտքին առջեւ կը ներկայանային...։ Բայց հեշտանքով անձնատուր կ'ըլլար նոր անրջանքի մը, որ վրդովանքով ու նոր յուզումներով առլցուած էր...։

Բիւրեղին արձակած շողիւններուն մէջ Մօիզէթ աչքերուն առջեւ կը բերէր խորհրդաւոր էակին մեծ ու այնքան աղուոր աչքերը։ Ցանկարծ, անհուն անձկութեամբ լցուած ու անսահման հեշտութեամբ յագեցած, մանկամարդ աղջիկը գորգին վրայ փռուեցաւ երկայնքին, ու

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. երես)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿՐՍՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ. — Մեծ տէրութեանց մօտ գտնուող օսմ. դեսպանները հեռագրով Բ. Դրան հաղորդեցին նոյն տէրութեանց պատասխանները՝ Ռէթիմոյի մէջ երկու իսլամներու սպանութեան խնդրոյն համար։ Այդ պատասխանին մէջ ըսուած է որ պաշտպան չորս տէրութիւնները, նկատողութեան առնելով Բ. Դրան դիմումը, Հանեա ի անգլիական փոխ-հիւպատոսին պաշտօն յանձնած են դէպքին վայրը երթալով տեղւոյն վրայ քննութիւն կատարել, ոչնչացուցիչ արդիւնքին նկատմամբ տեղեկութիւն պիտի տուրի Բ. Դրան։ Տէրութիւնները նաև ծանուցին Բ. Դրան թէ կրետէի առժամեայ կառավարութիւնը պատասխանատու պիտի ըլլայ կղզիին իսլամներուն նկատմամբ գործուելիք խուզանգումներուն համար։ Պաշտպան տէրութիւնները, եթէ քննութեանց արդիւնքին բերմամբ հարկ դատուի, ուղղակի գրաւոր պատասխան պիտի տան Բ. Դրան և արտաքին գործոց նախարարութիւնը իբրեւ մուրհակ մը պիտի նկատէ այդ պատասխանը։

— Ռէթիմոյի իսլամները, հեռագիր մը ուղղելով պաշտպան չորս տէրութեանց հիւպատոսներուն, ծանուցած են թէ իրենք, իբրև թարգման Կրետէի բոլոր իսլամաց գաղափարին ու զգացումներուն, խնդրեր են հիւպատոսներէն՝ իրենց կառավարութեանց ուշադրութեանը ներկայացնել սա պարագան թէ Կրետէի քրիստոնեաները որոշած են կղզիին իսլամները գաղթելու հարկադրել և անոնց գոյքերն ու ստացուածքները գրաւել, որով իսլամներուն հանդէպ թշնամական ընթացքի մը կը հետեւին։ Հեռագիրը ստորագրողները կը յարեն թէ պաշտօնեաները իրենց խանութները կը փակեն և կառավարութիւնը, փոխանակ պաշտպանելու, իրենց վրայ ճնշում կը բանեցնէ. նաև կը յայտարարեն թէ մարդկութեան անունով պաշտպան տէրութեանց կը դիմեն, որպէս զի իրենց կեանքին ապահովութեանը համար հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուին։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՕՐԻՆԱՍՏԱՆ. — Օսմ. դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ տիրող կարծիքը այն է թէ Յունաստանի մէջ կացութիւնը հեռգնեռգ անապատ հանգամանք մը կը ստանայ և թէ արքայական գերդաստանին կացութիւնը խիստ տագնապալից է։ Բ. Դուռը ուշադրութեամբ կը հետեւի գործերու ընթացքին և հրանդ տուած է Աթէնքի օսմ. դեսպանին որ դէպքերու մասին մշտ տեղեկութիւն հաղորդէ։ Յունաստանի նախարարապետին չափաւորութեանը և քաղաքական արժանիքին հակառակ, Բ. Դուռը նկատողութեան կ'առնէ այն միջոցները զորս անհրաժեշտ կ'ընծայէ Յունաստանի մէջ կացութիւնը։ Ամէն պարագայի մէջ Բ. Դուռը և մեծ տէրութեանց դեսպանները լաւ աչքով չեն դիտեր այդ կացութիւնը։ Աթէնքի դաւլիթը դիմումներ ըրեր է՝ Բ. Դրան բարեկամական աջակցութիւնը ապահովելու երբ հարկ ըլլայ։

ՀԱՄԻՏԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ. — Լա Թիւրքի կ'ըսէ թէ Ապտ-իւլ-Համիտի հիւանդութեանը մասի։ եղած բոլոր զրոյցներն ալ անհիմն են, ուրիշ բան է եթէ հիւանդութիւն նկատուի թեթեւ հարբուխ մը որուն վերջերս ենթարկուեցաւ գահընկէց վեհապետը։ Համիտ գիշերները անքնութենէ կը տառապի, բայց պատճառը այն է որ ցորեկները շատ կը քնանայ։ Հետեւաբար գիշերները քուն չունենար, որով իր շուրջը գտնուողներուն ալ թոյլ չի տար որ հանգչին։ Համիտ, որ Եըլտըզի մէջ տիրապետած ատեն շատ քիչ մնալով կ'առնէր, Ալլադինի վիլան փոխադրուելէն ի վեր ախորժակով կը ճաշէ։

ՍԽԱԼ ԼՈՒՐԵՐ. — Լա Թիւրքի մէջ կը կարդանք.— «Սխալ է այն լուրը թէ Հռոմի կամ Բարիզի օսմ. դեսպան պիտի կարգուի Դաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան։

«Մէկ քանի լրագիրներ ծանուցած էին թէ օսմ. կառավարութիւնը որոշած է գնել Անգլիոյ մէջ Պրազիլիոյ հաշուոյն շինուած երեք զրահաւորներ։ Իրաւ է որ այդ գնումը խնդիր եղաւ նախարարաց Խորհուրդին մէջ, սակայն վերջնական որոշում մը չտրուեցաւ։

«Մանուցուեցաւ թէ Ապտ-իւլ-Համիտ ուղած ըլլալով Զամլըճա փոխադրուիլ, բոլոր նախարարները, բաց ի Ճավիտ ու Թալաթ պէյերէն, ընդդիմացեր են այդ փոխադրութեան։ Կրնանք հաւատալ թէ ելմտական ու ներքին գործոց նախարարներուն կարծիքը այն է որ Ապտ-իւլ-Համիտը նոյն իսկ Սելանիկի մէջ ալ թողելու չէ»։

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ.—Յունական լրագիրները կ'ըսեն թէ Նորատունկեան էֆ.ի հրաժարելովը նախարարական տագնապը աւարտած չէ և թէ Եպարքոս Հիւսէյին Հիլմի փաշա ալ հրաժարելով, անոր պիտի յաջորդէ կամ Մեբակոյտի Նախագահ Սաիտ փաշա և կամ ներքին գործոց Նախարար Թալաթ պէյ։

ՌՈՒՍԻՈՅ կայսեր կ. Պոլսոյ ու Աթէնքի տալիք այցելութիւնը, կամ Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ, բոլորովին յետաձգուած չէ, այլ յառաջիկայ գարնան տեղի պիտի ունենայ։ Ուղևորութեան թուականը կայսրուհին առողջական վիճակն կախում ունի, վասն զի հիմա յոգնեցուցիչ ուղևորութիւն մը կատարելու վիճակին մէջ չէ. այսուհանդերձ հիւանդութիւնը վրդովիչ հանգամանք մը չունի։ Նիքոլա Բ. չուզեր առանձին Իտալիա երթալ, վասն զի փափաքող է որ կայսրուհին ալ իր հետ գտնուի և այդ այցելութիւնը նոյն կերպով մտերմական հանգամանք մը ստանայ։ Հաւանական է որ կայսրը, յառաջիկայ գարնան, եւրոպական մէկ քանի մայրաքաղաքներ ալ այցելէ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Խրտիվը, երէկ, պաշտօնական համազգեստով, Տոլմա Պաղչէի պալատը գնաց և Սուլթանին ներկայացաւ։ Ապպաս Հիլմի փաշա իրեն նկատմամբ եղած կայս. մեծարանքներուն համար շնորհակալութիւն յայտնելով, կ. Պոլսէն մեկնելուն առթիւ իր հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց։ Խրտիվը յետոյ Էյ-Մահրուսա զբօսանաւը գնաց, ուր քիչ ետքը ժամանեցին առաջին սենեկապետ Լութֆի պէյ և առաջին թիկնապահ Խուրշիտ փաշա, որոնք Սուլթանին անունով ողջերթ մաղթեցին Խրտիվին։ Էլ-Մահրուսա երէկ իրիկուն ժամ 9ին ճամբայ ելաւ դէպի Աղեքսանդրիա։

ՍԿԼԱՎՈՒՆԸԹԻ արարողութիւնը, երէկ, տեղի ունեցաւ Տոլմա Պաղչէի մզկիթին մէջ։ Կայսրը, ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը, Պալմսմբճը Զիֆդլիյի գնաց։

—Բէյնթայի բժշկական համաժողովին մասնակցող բժիշկները մզկիթին բակին մէջ կեցած էին և Սուլթանին ժամանած ու մեկնած միջոցին ֆրանսերէն և հունգարերէն «Կեցէ՛ Սուլթանը» գոչեցին։ Կայսեր հրամանով քաղաքապետ Խալիլ պէյ կայս. գոհունակութիւնը հաղորդեց հիւրերուն։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ նաւատորմը, հեռագրական լուրի մը նայելով, երէկ Միտիլլիէն Էմմոս ժամաներ է։ Այդ նաւատորմը կը բաղկանայ եօթը թորփիլանաւէ և հինգ յածաւորակէ։

ՀԻՆԱԶԻՐ ՄԼՋ.—Մէտիէնէի շրջակայքը հաստատուած Վէլէտ Ալի ցեղին աւազակները անհանդարտ ըլլալով, զինուոր ղրկուած է զանոնք պատժելու համար։

ՍԵՐԲԻԱՅԻ ՄԼՋ. — Բրէշտեակ տեղական իշխանութիւնները իմանալով որ ապատակներ եկած են Նանանգին մէջ՝ խռովութիւններ յարուցանելու և աւաղակութիւն ընելու համար, զինուոր ուղղած են։ Խնդիրը հաղորդուած է կուսակալութեան։ Նոյն տեղը ղրկուած զօրախումբ մը յարձակեր է հոն հանդիպած հրոսախումբի մը վրայ։ Ատկէ զատ Դոսովայէն երեք ուրիշ վաշտեր ալ ղրկուած են և Ճավիտ փաշա, իրեն տրուած հրամանի մը վրայ, նոյն տեղը գացեր է։

ՅՈՆ ՏԷՐ ԿՈԼՑ ՋՕՐԱՎԱՐԸ.— Լա Թիւրքի վերապահութեամբ կը ծանուցանէ թէ Յոն տէր Կոլց զօրավարը Թուրքիա պիտի չվերադառնայ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կայսրը փափաք յայտներ է որ Մահմուտ Շեվքէդ փաշա Պերլինի օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդ ըլլայ։

ԵՒՄԷՆԻՄ ԷՖ.—Իսմայիլ Եահեա Համիտէտտին վերկած է գրգռելու. սուրբ պատերազմ կը քարոզէ։ Հիմա Հաշէտի կողմը կը գտնուի, ուր մեծաքանակ արմատ և ռազմամթերք մթերած է։

ԱԼՊԱՆԻՈՅ ՄԼՋ.— Վիեննայի լրագիրները կ'ըսեն թէ հիւսիսային Ալպանիոյ կացութեան հետեւանքով Բ. Դուռը որոշեր է մասնաւոր գօմիսէր մը կարգել, որ, Ճավիտ փաշայի աջակցութեամբ, պիտի ձեռնարկէ տեղական բարեկարգումներու. կատարեալ իրաւասութիւն պիտի ունենայ Ալպանացիներու բնակած բոլոր վայրերուն վրայ։ Գոմիսէրը պիտի գտնուի Սկիւպի մէջ, որուն ժողովուրդը չուզեր տուրք վճարել։

ՄԱՆԱՍՏԻՐԻ մէջ սեպտ. 18/31ին պիտի գումարուի Մակեդոնիայի Ռումանացիներու կազմակերպութեան համաժողովը։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ու շրջականերուն կալուածական մէկ քարտէսին պատրաստութեանը ձեռնարկած է զինուորական սպաներէ կազմուած յանձնաժողով մը։ Աշխատութիւնները սկսած են Զադալճայէն դէպի այս կողմ գտնուող գիւղերէն։ Եթէ պէտք ըլլայ, Եւրոպայէն նշանաւոր ճարտարագէտ մը պիտի բերուի։ Զինուորական ուրիշ յանձնաժողովներ ալ Անատոլուի քաղաքները պիտի ղրկուին միեւնոյն պաշտօնով։ Լա Թիւրքի դիտել կուտայ թէ Անգլիոյ երկրաչափական քարտէսին համար Պեռութիւնը եօթանասուն միլիոն ֆր. ծախսած է։

ԻԼՊԱՍԱՆԻ մէջ գումարուեր է ալպանական նոր համաժողովը՝ զանազան վայրերու հարիւր լիսուն ներկայացուցիչներով։ Ալպանիացի քաղաքագէտ հայրենասէր Տէրվիշ Հիմա նախագահ ընտրուեր է։ Համաժողովին նիստերը երկու շաբաթ պիտի տեւեն։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.— Ալբակոր, Թիմուր Հիսար, Թոքաս ու Սիվրի Հիսար թորփիլանաւեր մինչեւ երեք օր Իզմիր պիտի ուղեւորին։ Իզմիր գտնուող օսմ. նաւատորմը Յովային Նախարարութեան հրամանով ճամբայ պիտի ելլէ։

—Իեր-ծովակալ Ուուտս փաշա թորփիլանաւերու յանձնաժողովին նախագահ անուանուեցաւ։

ՉԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱԴԱՐՈՒԹԻՒՆ. —Շամ չոգենաւը, առջի օրը, Ափրիկեան Տրիպոլսէն երկու վաշտ զինուոր առնելով դէպ ի Հոռէյտա (Եէմէն) ճամբայ ելեր է։ Պեզմը Ալեմ չոգենաւը, առջի օրը Ռուսոս-Թոյէն մէկ վաշտ զինուոր առեր ու Տէյէ Աղաճ գացեր է. անկէց ալ երկու վաշտ և վեց թնդանօթ առնելով դէպ ի Հոռէյտա ճամբայ ելեր է։

— Մեհիֆիյէ յածաւորակը, առջի օրը, Իզմիրէն Հոռէյտա ուղեւորեր է։

ԵՐՏԻՒԼԸ ՈՒ ՍԷՄԻԷՆ. —Վիեննայի Զայդ լրագիրը կ'ըսէ թէ Բ. Դուռը հասկընալով որ Եէմէնի չփոթութիւններուն մէջ Եգիպտոսի Խրտիվը մատ ունի, հրամայեր է Եէմէնի կուսակալութեան որ աչալուրջ գտնուի։ Իգտամ այս լուրը արտատպելով կ'ըսէ.— «Վիեննացի մեր բարեկամը կ'երեւայ թէ՝ տեսնելով որ իսլամներուն և քրիստոնեաներուն միջև գժտութիւն առաջ բերելու չէ յաջողած, ձանձրացեր է և հիմակ ալ միևնոյն տարրին մէջ ցրտութիւն առաջ բերել կը ջանայ՝ անհիմն հրատարակութիւններ ընելով։ Ի՞նչ ըսեն։ Ատուած խելք տայ։»

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ ԵՒ ՍԼՕՆՆԵՐԸ.—Սեւ Լերան Նախարարապետ Պ. Թոմանովիչ, սերպ օրագրողի մը հետ ունեցած տեսակցութեանը միջոցին, ըսեր է թէ Սեւ Լեռնցիներու և Սերպերուն համար օգտակար պիտի ըլլայ որ Պուլկարիա Մակեդոնիան գրաւելով իր երկիրները ու զօրութիւնը աւելցնէ, վասն զի այդ կերպով Պալքանի մէջ կազմուելիք մեծ տէրութիւն մը ապաստանարան մը ու հովանի մը պիտի ըլլայ Սլաւներուն։ Իգտամ այդ առթիւ կ'ըսէ.— «Պէտք չենք տեսներ այդ մասին կարծիք մը յայտնել, որովհետեւ չենք հաւատար որ նոյն կարգի յայտարարութիւն մը նախարարապետի մը բերնէն ելած ըլլայ։ Միայն կը բաւականանանք կրկնելով սա առածը.— «Աճ Բիլուրք քէնտիլ արրա առպարրնտա զան իսէրիմիշ» (անօթի հաւը ինքզինքը գարիի ամբարանոցին մէջ կը կարծէ եղեր)։

ՏԷՐՍԻՄ.— Զեռնհաս պաշտօնարանը հեռագրով գոհունակութիւն յայտնեց Դ. զօրաբանակին հրամանատար Իպրահիմ փաշայի՝ Տէրսիմի ապատակները պատժած ու նուաճած, տեղւոյն անդորրութիւնը վերահաստատած և պետական պահանջքներուն գանձմանը ձեռնարկած ըլլալուն համար։

ՍԱՊԱՀԷՏՏԻՆ ԻՇԽԱՆԸ, որ մէկ քանի ամիսէ ի վեր Եւրոպա կը գտնուի, յառաջիկայ շաբթու Կ. Պոլիս պիտի դառնայ։

ԱՆԹԵԼ ՀԵՌԱԳԻՐ. — Զանազան կողմերէ մենաշնորհ կը խնդրուի՝ օսմ. երկիրներուն մէջ անթել հեռագիր հաստատելու։ Ելմտական նախարարութիւնը Բ. Դուռնէն հրանդ խնդրած է թէ պայմանները մանրամասնօրէն հասկնալու համար այդ դիմողներուն հետ պէ՞տք է բանակցութեան ձեռնարկել թէ ոչ։ Նախարարաց Խորհուրդը նկատելով որ օսմ. երկիրներու մէջ անթել հեռագրի, կայաններու հաստատումը օգտակար պիտի ըլլայ, եղած խնդրանքները սկզբունքով ընդունելի համարեց և որոշեց որ պայմանները որոշուելով պայմանագրութեան ուրուագիծը պատրաստուի ու ղրկուի։

ՀԱԼԱՃԵԱՆ ԷՖ. ԵՒ «ԹԱՆԻՆ».— Այսօրուան Թանին, խմբագրական յօդուածի մը մէջ, ներբողներ կը հիւսէ հանրօգուտ չինութեանց նախարար Հալաճեան էֆ.ի նկատմամբ, ըսելով թէ յիշեալը աշխատող և ուղղամիտ մարդու մը համբաւը վայելած է միշտ, յատկութիւններ որոնք շատ կը փնտռուին այս պահուս։ Թանին կը յուսայ որ հանրօգուտ չինութեանց մասին տարիէ մը ի վեր եղած ժամանակի կորուստը պիտի դարմանուի, և նոր նախարար մոռցնել պիտի տայ հին սխալները, իր անխոնջ ջանքերով։ Թուրք աղգայնամոլ թերթը անհրաժեշտ կը նկատէ որ հանրօգուտ չինութեանց նախարար մը զերծ ըլլայ օտար ազդեցութիւններէ։ որպէս զի երկրին ընդհ. քաղաքականութիւնը չվնասուի։ Թանին զարմանք կը յայտնէ Տէլի Թէլեգրաֆի Պոլսոյ թղթակցին մէկ նամակին վրայ, որուն համաձայն, Նորատունկեան էֆ.ի հրաժարման խնդրոյն մէջ օտար ազդեցութիւններ խառնուած էին։ Այդ կարծիքով, Նորատունկեան էֆ. աւելի հակում ցոյց տուած է ամերիկացի, ֆրանսացի և անգլիացի դրամատէրերու նկատմամբ, զանց ընելով գերման դրամատէրերը, այդ պատճառա գերման ազդեցութիւնը յաջողած է նախարարական պաշտօնէ ձգել տալ Նորատունկեան էֆ.ն։ Թուրք լրագիրը ափեղ ցփեղ խօսքեր կը նկատէ Տէյլի Թէլեկրաֆի թղթակցին այդ կարծիքը։ Եւ այս առթիւ Թանին դիտել կուտայ թէ հանրօգուտ չինութեանց նախարար մը պէտք է օսմանցութեան շահերը միայն խորհի, առանց դրամատէրերու ազդայնութիւնը նկատի առնելու, և թէ Հալաճեան էֆ.ի ուղղամտութիւնը ու հայրենասիրութիւնը ծանօթ ըլլալով՝ նոր նախարարը միայն հայրենիքին շահուն համար պիտի աշխատի։ Թանին, ի վեր հանելէ յետոյ նախարարութեան համատարը ըլլալու պէտքը, կ'ըսէ թէ Հալաճեան էֆ.ի մուտքովը դահլիճին մէջ, այդ պակասը լրացած կ'ըլլայ, և ամբողջ նախարարութիւնը համակարծիք անձերէ բաղկացած կրնայ համարուիլ։ Թանին իր խմբագրականը կ'աւարտէ սա դիտողութիւններով. «Իբր թէ՝ հանրօգուտ չինութեանց նախկին նախարարը Հայ ըլլալուն համար է որ կը քննադատուէր. ջանացին այդ տեսակ գաղափար մը արթընցնել։ Անոնք որ Թանինի հրատարակութեանց պատճառը կը փնտռեն նախկին նախարարին Հայ ըլլալուն մէջ, թող իրենց խիղճին դիմեն, մտքերնուն առջեւ բերելով սա բանը թէ Թանին օրքան ադրիարար աշխատեցաւ ճշմարտութիւնը երեւան հանելու Ատանայի աղէտին առթիւ։ Թանին արդարութեան և ճշմարտութեան համար կ'աշխատի, մինչ անոնք որ Նորատունկեան էֆ.ն կը պաշտպանեն սոսկ Հայ ըլլալուն համար, պէտք է խորհին թէ նախորդ նախարարը ի՞նչ ըրած է։ Կարոյի, Վարդգէսի և Տաղաւարեանի պէս բուն իսկ Հայ համարուած անձնաւորներ մարդիկ բանտարկուած և ազատ երկիրներ ապաստանած են, մինչ լոկ Հայ ըլլալուն համար անձի մը պաշտպանութիւնը ստանձնողները պէտք է խորհին որ այդ անձը ի՞նչպէս համաձայնած է համիտեան ըէժիմին հետ։ Ժամանակ լրագիրը խօսելով Բաստրմաճեան էֆ.ի կողմէ մեր թերթին մէջ գրուած բաց նամակին վրայ, «Հայը Հայուն դէմ» բացատրութիւն մը գործածած է, ինչ որ ցոյց կուտայ թէ ի՞նչ տեսակ հոգեկան վիճակ մը կը տիրէ։ Սրամտիլի մէկ խմբագիրը, որ ինքզինքը հեղնամիտ կը դաւանի, Կարօ էֆ.ն կը քննադատէ, Օսմ. Պանքան մտնող հայրենասէրներուն մէջը գտնուած ըլլալուն։ Մինչ Կարօ էֆ. աշխատութիւնս սրրոյն համար կը պայքարէր իր անձնազոհութեամբ, զարմանալի է որ հեշտ ու հանգիստ կեանքի վարժուած անձեր հայրենասիրութենէ դուրկ կ'ամբաստանեն Կարօ էֆ.ն, իբր թէ Թուրքերու միացած՝ Հայերուն վրայ յարձակելու նպատակ ունեցած ըլլան։ Ինչպէս Կարօ էֆ., իբր օսմ. երեսփոխան, իր պարտականութիւնը կատարած է, այնպէս ալ Երեսփ. ժողովին մէջ մեծամասնութիւն ունեցող Օսմ. Քօմիտէն իր պարտականութիւնը կատարած է, առանց վարանելու՝ նախարարութեան աթոռը բարձրացնելով հայրենակից մը, որ Քօմիտէին չպատկանելով հանդերձ, միութեան և համաձայնութեան կողմն է։ Օսմ. Քօմիտէն, առանց կողմնակալ ու անձուկ աղգայնական ոգիէ մը առաջնորդուելու, ուղղամիտ և աշխատասէր անձեր ո՛ւր որ գտնէ —Քօմիտէին ուղղութեան յարմարելու պայմանաւ,— անոր ծառայութենէն օգտուիլ կը ջանայ։ Կը յուսանք թէ այդ ընթացքը գոհունակութիւն կը պատճառէ զանազան ցեղերու պտտկանող մեր հայրենակիցներուն։ Ո՛չ մէկ ատեն նպատակ չունինք փոքրամասնութեան վնասելու։ Ընդհակառակը՝ արդարութեան և ճշմարտութեան շրջանակին մէջ՝ կ'աշխատինք միաբանութիւն և համաձայնութիւն առաջ բերել»։

ՌԷՐԱՅԻ կառավարիչ Մուհիէտտին պէյ, առջի օրը, Բերայի, Ղալաթիոյ, Պէշիքթաշի և ուրիշ տեղերու ջրհանկիրներու պետերը իր մօտ հրաւիրելով, պատուիրեց որ պատահած հրդեհները երբ իրենց շրջանակներուն մէջ չդտնուին, ջրհանները չտարուին. նաև իրենց շրջանակներուն մէջ պատահած հրդեհները մարելու երբ երթան, ճամբան աղաղակներ չարձակեն. անսաստողները պիտի պատժուին։

ՄԱՐՍԱՅԻՆ ընդհանուր և անօրէնութիւնը ծանոյց թէ Ռուսիայէն Պարսկաստանէն Էրզրում տարուելիք արմտիքներէն մաքս պիտի առնուի։

ԱՏԱՆԱՅԻ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ.— Նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ, որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, սա օրինագիծը պատրաստուած է՝ Երեսփ. ժողովին նստաշրջանը բացուելու ատեն ներկայացուելու պայմանով.— «Ատանայի Նահանգին հողի ու կալուածի տէրերը երբ, այս կանոնագրին հրատարակուելէն մինչեւ երկու տարի, աղերսագրով դիմում ընեն կալուածագիր ստանալու, մէկ անգամի համար ձրիաբար կը տրուի կալուածագիրը, իրենց սեպհականութեան իրաւունքը հաստատելու պայմանով։

ԱՌՈՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒ ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ չինութեանց պաշտօնարանին վերակազմութեանը առթիւ 67 հոգի «Դատրօ»էն դուրս մնացած են։ Ասոնց մէջ կայ երկաթուղիներուն տնօրէն Մարկոսեան էֆ.։

ՕՍՄ. ՓԱՐՈՍՆԵՐՈՒ 1324 տարուան հասոյթէն ծովային նախարարութեան բաժինն է 10,857,400 ղրուշ։

ԷՏԻՐՆԷԻ մէջ ու շրջականները երկու օրէ ի վեր օգտակար անձրեւներ կը տեղան։

ԱՐՏԱՎԷՐԻՆ գործոց նախարարութեան հաշուակալութեան նախորդ տնօրէն Փափազեան Խաչիկ էֆ.ի համար կ'ըսուի թէ հիւպատոսական պաշտօնի մը պիտի կոչուի։

ԱՇՏԱՐԵԱՆ մէջ ու շրջականները անցեալները բաւական անձրեւներ է։

ԱԳԱՀԻՍԱՐԻ մէջ տեղացած յորդահոս անձրեւներէն թրջեր են բացօթեայ դրբրուած հարիւր հազար օխայի մօտ չամիչ։ Որթի վրայ գտնուած խաղողներէն ալ 50,000 օխայի չափը վնասուած են։ Ամբողջ վնասը հարիւրին քսան համեմատութիւն մը ունի։

ԲԵՐԱՅԻ կեդրոնին ոստիկանութեան տնօրէն կարգուեցաւ Սելանիկի նահանգին վերաքննիչ ատեանին անդամներէն Քէմալ պէյ։

— Բերայի կառավարչի պաշտօնարանին հաշուակալ կարգուեցաւ ելմտական նախարարութեան պաշտօնեաներէն Ինսան պէյ։

ՊԷՕՍՊԻՆՃԷԻՆ երէկ եկող ռումանական չոգենաւը Եւրոպայի Թղթատարական պայուսակը չբերաւ, վասն զի Պուքրէշէն Բէօսթէնճէ հասնելիք կառախումբը ուշացած էր։

ՀՐԴԵՀ. — Երէկ առտու ժամ 10½ին Բերա, Ֆիրուզ Աղա, Տէֆթէրտար Ճատէսի, հրդեհ ծագեցաւ փայտաշէն տունէ մը, սակայն մաս մը տեղ այրելէ ետքը, կարելի եղաւ մարել։

ԽՈՒԶԱՐԿԻՉ ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐ. — Բերայի կառավարիչը նկատելով որ այս օրերս Բերայի մէջ ու շրջականները գողութեան ու քսակահատութեան դէպքեր կը պատահին, տասնրհինգ հոգինոց խուզարկիչ խումբ մը կազմեց՝ սիվիլ գոմիսէրներէ բաղկացած։

ՍԵԼԱՆԻԿԻՆ կը հեռագրեն Օսմ. Լոյսի թէ Լումաները ետ քաշուեր են՝ Ճավիտ փաշայի զինուորներուն առջեւէն, առանց Բրիզրէնա մտնելու։ Զինուորները իսկոյն սկսեր են դանակոտել։

ՄԱՆԻՍԱՅԻՆ կը գրեն մեզ օգոստ. 25 թիւով.— «Այս առտու, արշալոյսին, անձրեւախառն կարկուտ տեղաց ընկոյզի չափ։ Խանութներու ապակի ծածքերը կոտրեցան։ Այգիներուն մեծ մասը վնասուած է։ Կարկուտը երկու-երեք վայրկեան տեւեց, եթէ ոչ այգիները բոլորովին պիտի փճանային։»

ՈՍԿԻ ՇԵՌԱԳԻՐԸ.— Սկանիկի ծանօթ վաճառականներէն Բիւսկիւլեան եղբարք, որոնք պանիրի և իւղի վաճառականութեամբ կը զբաղին, ոսկի չքաղաքամի արժանացած են Բարիզի Քօնքուր Մօտէրն միջազգային ցուցահանդէսէն, ուր Բիւսկիւլեան եղբարք ցուցադրած էին իրենց արտադրութիւնները։ Մեր շնորհաւորութիւնները Բիւսկիւլեան եղբարց, տեղական ճարտարարուեստի մէջ իրենց ձեռք բերած այս յաջողութեան համար, որ արժանաւորապէս կը գնահատուի ոսկի չքադրամով մը։

ՖՐԱՆՍԷՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ.— Դպրոցական վերամուտի առթիւ մեր ընթերցողներուն կը ծանուցանենք թէ նոր դասախօսութիւններ կը կատարուին Ֆրանսացի ուսուցչուհիի մը կողմէ, որ արդէն իսկ ծանօթ է Կ. Պոլսոյ մէջ։ Տիկին Էմմա Պրանիոքքի, Լայոյի մէջ ծնած, Օֆիսէ տ'Աքատէմի, տաղանդաւոր մատենագիր և նախկին աշակերտուհի Սէն Տընիի Էժիսն տ'Օնէօր կրթական հաստատութեան, երեք կարգի դասընթացք կազմակերպած է։ Մանկական դասընթացք մը հաստատած է երկու սեռերուն համար, միջին դասընթացք մը և բարձր դասընթացք մը աղջկանց համար։ Ցաջողութիւն կը մաղթենք իր գովելի ձեռնարկին, որ ա՛լ աւելի պիտի նպաստէ ֆրանսերէն լեզուին ու գրականութեան ծաւալման, որոնք այնքան յարգ կը վայելեն ամէն կողմ։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել Բերա, Թաքսիմ փողոց, թիւ 15։

10—4

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՑԲԻԼ

Ազդ.— կը ծանուցուի որ Շիրքէթի Խայրիէի նոր ժամանակացոյցը պիտի դրծադրուի 1909 սեպտ. 1/14 երեքշաբթի օրէն սկսեալ։ Ժամանակացոյցերը կը ծախսուին կամուրջի կիչէներուն կողմէ։

Այն ճամբորդները, որոնք իրենց ապօնիման տեսակները կորսնցուցած են, կրնան Շիրքէթի Վարչութեան դիմել, և առանալ, տեսակին թիւը սաղդել տալէ յետոյ։

2—1

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

Ա.ԶԱՏ ԿԱՐԾԻՐՆԵՐ

Արդարացնելու համար այն հալածանքը որուն մասնաւորապէս ենթարկուած է հայ մամուլը, բանաձև մը ընտրուած է սա իմաստով. «Օսմ. ցեղերու համերաշխութեան դէմ...»։ Այսինքն հայ մամուլը բացարձակ կերպով կ'ամբաստանուի իբրև խանգարիչ այն համերաշխութեան որ կը տիրէ եղեր այս երկրին զանազան ցեղերուն մէջ։ Ասիկա բաւական ծանր ամբաստանութիւն մըն է, որուն դէմ պէտք է որ միահամուռ ցցուի հայ մամուլը։

Դեռ քանի մը օր առաջ ներքին գործոց նախարարը Թերթիս անօրէնը իր մօտ կանչելով այլեւայլ յորդորներ տուաւ, որոնք միւնոյն բանաձեւին շուրջը կը դառնային, այսինքն թէ կառավարութիւնը կը ջանայ ցեղային կատարեալ համերաշխութիւն հաստատել և անա հայ Թերթերը, և ասոնց մէջ մասնաւորապէս Արեւելք, իրենց համերաշխաղեղծ ուղղութեամբը կը վնասեն այդ բարեկարգիչ գործին։

Որպէս զի հայ մամուլին երեսին ասանկ մէկ յանցանք մը զարնուէր, նախ հարկ էր որ այդ մամուլը իր ներկայացուցած տարրին համար ուէ շահ տեսնար օսմ. ցեղերուն համերաշխութեանը վտանգումին մէջ, և յետոյ մանաւանդ՝ ասանկ մէկ պակասութեան մը մէջ իսկապէս գտնուած ըլլար։

Մինչդեռ՝ ո՛չ մէկը կայ, ոչ միւսը։ Ո՛րքան անխիղճ, ո՛րքան անգութ, ո՛րքան խելակորոյս ըլլալու է Հայ մը, ինքզինքին գործիչ-հրապարակագրի հանգամանքը տուող Հայ մը, որ մղուի ոտնակոխ ընել միջնացեղային բարւոք կենցաղավարութեան սկզբունքը, քանդել այն կապը որ իրարու պիտի զոդէ օսմ. այլեւայլ ցեղերը։ Եւ կարելի չէ առանց զայրոյթի լսել ասանկ ամբաստանութիւն մը հայ մամուլին դէմ, որ սահմանադրութեան սկիզբէն իրեն բարձր, անխախտ, սրբազան նշանաբան ընտրեց օսմ. ցեղերուն համերաշխութիւնը զոր քարոզեց անդուլ անդադար, համոզուած ըլլալով թէ այդ խեղճ համերաշխութեան վրայ հիմնուած են ոչ միայն այս երկրին ապագայ բարօրութիւնն ու յառաջդիմութիւնը, այլեւ ի մասնաւորի հայ տարրին երջանկութիւնն ու զարգացումը։ Այսքան նուիրական սկզբունքի մը դէմ հայ մամուլին կողմէ փոքր մեղանչում մը համահաւասար պիտի ըլլար ազգային դաւաճանութեան մը։ Այս դաւաճանութենէն բացարձակապէս անպարտ է հայ մամուլը։

Եւ արդէն, ոչ միայն հայ մամուլին մասի վրայ հարուած ներկայացուցիչները, այլեւ աշխարհիս վրայ կարելի չէ ոչ մէկ Հայ գտնել որ իր մէջ մնուցանէ համերաշխութեան հակառակ զգացում մը. ամէնէն տկարամիտ Հայն իսկ գիտէ թէ բոլոր այն վնասները որոնց ենթարկուեցանք վերջին քառորդ դարու ժամանակամիջոցին մէջ, պարզ արդիւնքն էին այն թշնամութեան որ կը կը տիրէր Թուրքիոյ զանազան ցեղերուն մէջ և զոր դժոխային արարած մը, Համիտ, չարունակ կը հրահրէր ու կ'արծարծէր։ Մե՛նք միայն գիտենք թէ ինչե՛ր տուժեցինք այդ թշնամութեան երեսէն։ Ու հիմակ որ ա՛լ չկայ այս երկրին սեւ ոգին, ժողովուրդներու երջանկութեան ոխերիմ թշնամին, խնդրեմ ըսէք թէ Թուրքիոյ բոլոր ցեղերուն մէջ ո՞վ, ո՞ր ցեղը ամէնէն աւելի գրկաց պիտի փարէր ցեղային համերաշխութեան պէս փրկարար սկզբունքի մը. ո՞վ՝ եթէ ոչ Հայը, անհամերաշխութեան այս արիւնլուայ նահատակը։ Այս անհիմն ու թագնամիտ ամբաստանութիւնը ամէն անգամ մեր երեսին նետուելուն պիտի սիպուինք մանրամասնել վերջին մէկ տարուան մէջ Հայուն վերաբերմունքը հանդէպ սահմանադրական բէժիմին. բոլոր ցեղերէն և մանաւանդ Թուրքերէն աւելի ո՞ր ցեղը ցնծութեամբ ողջունեց Սահմանադրութիւնը։ Հայը։ Ո՞վ փառաբանեց Միութիւնը, Եղբայրութիւնը, Համերաշխութիւնը։ Հա՛յը։ Եւ գարձեալ ո՞վ ջարդուեցաւ։ Հա՛յը։

Այս ամէն արեւափայլ ճշմարտութիւններէն ետքը՝ ինչ անգթութիւն ելլալ Հայուն, և մանաւանդ հայ մամուլին երեսին նետել «համերաշխութիւնը կ'եղծանէք կոր»ի պէս ամբաստանութիւն մը, զրպարտութիւն մը։

Կը մերժե՞նք, կը մերժե՞նք այդ զրպարտութիւնը մեր հոգիին բոլոր ուժովը, մեր նոգեկանքին բովանդակ թափովը։

Համերաշխութեան դէմ դա՞ւ։ ուրի՞նչ տեղ փնտռեցէք, ուրիշներու քով, անոնց որ սուրով, սուիլով, հրդեհով կը պատասխանեն յանուն համերաշխութեան իրենց երկարաւուած ձեռքերուն, իրենց կարկաւուած գրկախառնութիւններուն։

Բայց արդեօք ցեղային համերաշխութեան դէմ արա՞ծք կը նկատուին այն բարձրագոչակ բողոքները, զորս հայ մամուլը բարձրացուց սահմանադրական այս միամեայ շրջանին, ընդդէմ հայահալած սիստեմի մը որ տակաւին անպատուհաս կը շարունակուէր գաւառներուն մէջ։ Երբէ՞ն ի վեր է որ անարդարութեան, հարբստահարութեան, կեղեքումի դէմ բարձրացուած բողոքը հակահամերաշխական արարք մը կը նկատուի։ Երբոր Ատանայի հայութիւնը յանկարծակի զարնուեցաւ փճացաւ՝ Սահմանադրութիւնը տարփողելու և տօնելու իր արբշռութեանը մէջ, ասիկա ինչո՞վ ցեղային համերաշխութեան դէմ ոճիր մը չ'ըլլար կոր, և անդին, այդ ոճիրին դէմ, յանուն արդարութեան, բարձրացուած բողոքները համերաշխազեղծ կ'ըլլան կոր։ Ի՞նչ ըրաւ հայ մամուլը։ Թափուած հայ անմեղ արիւնին համար արդարութիւն պահանջեց։ չպահանջէ՞ր, լռէ՞ր, և իր լռութեամբը կերպով մը հաւանութի՞ւն յայտնած ըլլար գործուած ահեղ եղեռնին. այն ատենը համերաշխութե՞ն ծառայած կ'ըլլար մամուլը։ Բայց համերաշխութիւն ըսելով այս երկրին մէջ ի՞նչ կը հասկցուի. գործուած անիրաւութիւններուն և ոճիրներուն հանդէպ լռութի՞ւն։ Ասիկա թող մեղի բացարձակապէս ըսեն։ Կամ թէ մէկ հարուածով թող չնչեն լմնցուցեն հայ մամուլը։ Ցորչափ այս տրամկոնեան միջոցը չգործադրուի, հայ մամուլը մէկ կողմէ բարձրաձայն պիտի քարոզէ օսմ. ցեղերուն համերաշխութեան մեծ սկզբունքը և միւս կողմէ անիրաւութիւններու դէմ բողոքը անդադար պիտի գոռացնէ իր էջերուն մէջ։ Այլապէս՝ դաւաճանած կ'ըլլայ իր նուիրական պարտականութեանը դէմ։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Ս. Պատրիարքին հրաժարման պատճառները քննելու համար, Եպարքոսը յանձնաժողով մը կազմած է, որուն մէջ կը գտնուին ներքին գործոց նախարար Թալաթ պէյ և դատական նախարար Նէճմէտտին պէյ։ Այդ յանձնաժողովը, երէկ առտու, Բ. Դրան մէջ գումարուելով՝ խորհրդակցութիւններ կատարեց։

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Վարչութիւնը արտասովոր նիստ գումարեց Երեսփ. ժողովի Մայր Դիւանին հետ։ Ժողովը սկսաւ ժամը երկուքին Կրօնական և Քաղաքական ժողովներու բոլոր անդամներուն ներկայութեամբը։ Մայր Դիւանէն ներկայ էին Մինաս Չերազ, Տօքթ. Թորգոմեան, Հրանտ Ասատուր, Հայկ Խոճասարեան և Յովհաննէս Հինդլեան էֆ.ները։ Կ'ատենապետէր Վարչութեան ատենապետ Սթեփան Էֆէնտի Դարաեան, որ ժողովը բանալէ վերջ ըսաւ թէ դեռ ո՛ւ է պատասխան չէ եկած Վարչապետէն Սրբազան Պատրիարք Հօր հրաժարման առթիւ, միայն դատական նախարար Նէճմէտտին պէյ ըսած է թէ Պատրիարքին հրաժարականին առթիւ գոհացում պիտի տրուի, սակայն դատապարտուած Հայերը իրենց պատիժը պիտի կրեն, որովհետեւ այլապէս դէջ հեռեւանքներ առաջ պիտի գան. իսկ գալով Ապտիւլ Դատէրի, Ճէվատի, Մուսթաֆա Բէյմկիի ևն.՝ անոնց ուրիշ պատիժ չպիտի տրուի, գրգռում չպատճառելու համար տեղացիներուն։ Ժողովը յետոյ սկսաւ իր վիճաբանութիւններուն, որոնց միջոցին Դիմաքսեան Սրբազան, Արսէն վրդ. Վեհունի և Գրիգոր էֆ. Զօրապ առաջարկեցին որ Վարչութիւնը այժմէն հրաժարի։ Այլ և այլ կարծիքներու փոխանակութենէ վերջ, Ժողովը որոշեց մինչեւ իր առաջիկայ երեքշաբթի նիստը սպասել, և եթէ կառավարութիւնը նոյն ժամանակամիջոցին մէջ Պատրիարքին հրաժարագրին չպատասխանէ պաշտօնապէս, Վարչութիւնն ալ պիտի ստիպուի հրաժարիլ, և ամէն խնդիր Երեսփ. Ժողովին նկատմանը պիտի յանձնուի։

Վարչութիւնը հետեւեալը հաղորդած է պաշտօնապէս.—

«Առն Ժողովը երէկ Մայր Դիւանին հետ նիստ գումարեց և խորհրդակցեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականին խնդրոյն վրայ։ Այս խորհրդակցութիւնը եկաւ հաստատել թէ Ն. Սրբազնութեան պաշտօնէն հրաժարիլը, ոչ մասնաւորապէս Ատանայի Պատերազմական Ատեանէն դատապարտուած հինգ ազգայիններուն խնդրոյն կը վերաբերէր, ինչպէս թիւրիմացութեամբ մամուլին մէջ այնպէս մեկնուած էր, և ոչ ալ ազգայնական հանգամանք մը ունէր, այլ միայն առ հասարակ առանց ազգի խտրութեան բոլոր ամբաստանեալներուն համար բացարձակ կերպով արդարութիւն և օրէնք գործադրելու հարցն էր, բան մը զոր Օսմանցիութեան և Օսմ. Հայրենիքի շահը հրամայողաբար կը պահանջէր. հետեւաբար Ժողովը որոշեց ամէն թիւրիմացութիւններ վերցնելու համար, Ն. Բ. Սրբազնութեան հրաժարագիրը իր պատճէնով հրատարակութեան տալ։

Անհաւասիկ պատճէնը.

«Ատանայի ազէտին իրականութիւնը Օսմ. կառավարութեան կողմէ ճշդուելէ ետքը կը սպասէինք որ նախկին ըմբռնումներու բերմունքով և կողմնակալութեամբ կատարուած քննութիւններու վրայ հիմնուելով Զինուորական Ատեաններէ արձակուած վճիռները որքագրուէին և աս զարհուրելի աղէտին կազմակերպիչները լուրջ և իրական դատավարութեամբ մը դատուելով պատժուէին։ Սակայն անմնար եղաւ մեզի Օսմ. կառավարութեան կողմէ հրատարակուած յայտագրին բնական հետեւութիւնները իրականացած տեսնել. ընդհակառակը արդարութեան և օրինական ամենաբացայայտ սկզբունքներուն հակառակ կերպով տրուած վերոյիշեալ վճիռները գործադրելու ձեռնարկուեցան։ Իրաց այս վիճակը Օսմ. տարրերուն ամէնէն հաւատարիմը եղող Հայերը յուսահատութեան մատնեց և այս պայմաններուն մէջ իմ պաշտօնավարութեանս շարունակութիւնը բոլորովին դժուարացաւ. ուստի կը խնդրեմ Ձեր բարձրութենէն որ բարեհաճիք Վեհ. Կայսեր ներկայացնել ներկայ հրաժարագիրս, զոր մատուցանելու հարկադրուած եմ։»

«Խառն ժողովը կ'առաջնորդուի այն համոզումով որ, Ս. Պատրիարքի այս հրաժարականը սահմ. կառավարութեան դժուարութիւններ և բարդութիւններ ստեղծելէ աւելի, պիտի դիւրացնէ կառավարութեան արդարամտութիւնը ի գլուխ հանելու»։

*** Այս առտուան Լա Թիւրքի կը գրէ Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականին առթիւ. «Մինչեւ այսօր չուզեցինք կարծիք յայտնել Հայոց Պատրիարք Դուրեան Սրբազանի հրաժարականի խնդրոյն վրայ. կը սպասէինք որ առաջին վայրկեանի յուզումը անցնէր, որպէս զի մեր ընթերցողները կարենային հանդարտօրէն դատել մեր արտայայտած կարծիքը։ Մնաց որ՝ գործը կարգադրութեան ճամբուն մէջ մտած է արդէն, այնպէս որ չեն կրնար մեզ մեղադրել, իբր ազդեցութիւն բանեցնող այս կամ այն կողմին վրայ։ Արդարեւ, Բ. Դուռը բացարձակ կերպով ժրխտական պատասխան մը չէ տուած Հայոց Պատրիարքարանի փափագներուն, այլ տրամադիր է ուսումնասիրելու զանոնք։ Եպարքոսին կողմէ այդ գործը յանձնուած է ներքին և դատական գործոց նախարարներուն։ Թէեւ երէկ ուրբաթ էր, սակայն երկու նախարարները Բ. Դուռ երթալով՝ երեք ժամու չափ խորհրդակցութիւն կատարեցին։ Զենք գիտեր թէ ի՞նչ գաղափարներ յայտնուեցան այդ նախարարական խորհրդակցութեան մէջ, բայց կարծենք թէ համաձայնութեան գետնի մը պատրաստելու ջանք կը տարուի։ Առանց մնասելու Ատանայի զինուորական արդարութեան և արձակուած դատավճիռներուն, կը խորհուի Հայոց Պատրիարքարանին գոհացում տալ միւս բոլոր կէտերուն մասին, որպէս զի կարելի ըլլայ ետ առնել տալ Դուրեան Սրբազանի հրաժարականը։ Արդէն իսկ կայս. կառավարութիւնը ապացոյցներ ընծայած է իր բարի կամեցողութեան մասին։ Եօթը մահապարտներուն — խնդիրը կը դառնայ եօթը և ոչ թէ չորս մահապարտներու վրայ, ինչպէս բոլոր լրագիրները ծանուցին — երկուքին պատիժը ցկեանս տժամանակիր աշխատութեան փոխուած է։ Դալով միւսներուն, պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կը յայտարարեն թէ այդ դատապարտեալներուն մէջ կան անձեր որոնք օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան պարագային մէջ չեն գտնուած։ Ուստի միակ միջոց մը կը մնար, այն է վերաքննել տալ անոնց դատը ուրիշ Պատերազմական Ատեանի մը միջոցաւ, դատապարտեալներուն յանցապարտութեան աստիճանը ճշդելու համար։ Եթէ արդարութիւնը կատարելապէս ի գործ չդրուի, իսլամ տարրը կրնայ այլապէս ըմբռնել խնդիրը և միեւնոյն բանը պահանջել իսլամ յանցաւորներուն համար։ Այդ պարագային ալ՝ լաւագոյն պիտի ըլլար եղածները մոռնալ, որովհետեւ եթէ հարկ ըլլայ փնտռել տխուր դէպքին մասնակից եղողները, այն ատեն ոչ թէ տասնեակներով այլ հարիւրներով մարդիկ պէտք է կախուին։ Կարելի՞ է լրջօրէն ընել այդ բանը։ Քանի որ անկարելի է այդ բանը, ուրեմն աւելի՞ լաւ չըլլար համաձայնութեան գետին մը պատրաստել։ Կը խորհինք թէ այդ գաղափարներուն ուժ տրուած ըլլալու է Հայոց Պատրիարքարանի Խառն Ժողովի երէկի գումարումին մէջ, ուր որոշուեցաւ մինչեւ յառաջիկայ երեքշաբթի սպասել Բ. Դրան որոշման։ Եթէ երբեք անգոհացուցիչ ըլլայ Բ. Դրան որոշումը, կ'ըսուի թէ Խառն Ժողովը պիտի հրաժարի ամբողջովին։ Այդ օրինակին պիտի հետեւի նաեւ Ազգ. Ժողովը, որ նմանապէս պիտի հրաժարի ամբողջովին։ Այն ատեն անել կացութիւն մը առաջ պիտի գայ, և երկու կողմն ալ պիտի չուզեն թէ ի՞նչպէս մէջէն ելլեն։ Անգամ մըն ալ կը կրկնենք մեր խորհուրդը. խնդրին լուծման լաւագոյն միջոցն է համաձայնութեան եղանակ մը գտնել։»

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ.— հասած են հետեւեալ հեռագիրները. —

Ատանա. 27 Օգոստ. «Հաճընի Առաջնորդը Տ. Ներսէս Մ. Վ. Դանիէլեան հոս եկաւ և Առաջնորդարան կը գտնուի։ Երկրորդ ջարդի դրդիչներուն պարագլուխներէն Գրաքէօսէ օղլու Մուսթաֆա երէկ ազատ թողուեցաւ։»

Ատանա. 27 Օգոստ. «Կառավարութեան կողմէ ընտրուած որքանոցի Ցանձնաժողովը երէկ նիստ գումարեց նորընտիր կուսակալին նախագահութեամբ։ Ցանձնաժողովը ճարտարապետ Մ. Հարթիէլի 6000 ոսկի յանձնեց որքանոցի շինութեանց յատակագիծը պատրաստելու համար։ Որքանոցին պաշտօնական լեզուին մասին մեր մէջ անհամաձայնութիւններ ծագեցան։ Ժողովին մէջ հակառակը պնդող սիակ եւ մնացի։ Առ այժմ պաշտօնական լեզուին խնդիրը յետաձգուեցաւ»։

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

Տէօրթ Եօլ, 28 օգոստ. — «Խառնուածեանց միջոցին սպանուած երկու հայ պատանիներուն համար ասկէ առաջ բանտարկուեցայ և տեղւոյն Հիւսէյնի Թահքիքիչէն զիս անպարտ հռչակեց և Վարչապետին հրամանով ազատ թողուեցայ։ Այժմ սպանողները մէջտեղ ելած ըլլալով հանդերձ, տեղւոյս Պատերազմական Ատեանը զիս Էրզինի բանտին մէջ բանտարկել տուաւ, և ամիսէ մը ի վեր բանտին մէջ կը տառապիմ. կը խնդրեմ որ հարկ եղածը ընէք որպէս զի ազատ թողուիմ։»

Տէօրթ Եօլի Առաջ. Փոխանորդ
Տ. ՍԱՀԱԿ ՔՀՆԵՑ.

ՆՊԱՍՏԻ Միջազգային Ցանձնաժողովը, ինչպէս արդէն սահմանուած էր նախորդ որոշմամբ, հաւաքիչ և բաշխիչ մասնաճիւղերուն հետ հաւաքարար ունեցած իր վերջին նիստին մէջ զբաղած է հետեւեալ խնդիրներով. —

1. Որոշուած է ամբողջ Հայ ազգին անունով, թէ՛ Ցանձնաժողովին և թէ Հայոց ու Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարքներուն և Բողոքականաց Ազգապետին կողմէ, նպաստի համար ընդհանուր կոչ մը ըլլայ, Եւրոպա։ Կոչին մէջ ցոյց պիտի տրուի արկածեալներու և որբերու թիւը և պիտի բացատրուի Հայոց ապստամբական միտումներ չունենալով, աղէտին մէջ բոլորովին անպատասխանատու ըլլալուն խնդիրը։ Սոյն կոչը խմբագրելու համար պաշտօն յանձնուեցաւ փաստաբան Յակոբ Յակոբեան, Զարեհ Բէքմէզէճի Ներու, Մ. Դուրթոյի և մամլոյ ներկայացուցիչ Մ. Քրիւֆի։

2. Հաւաքիչ մասնախումբին տուած հաշիւներէն հասկնուեցաւ որ մինչև հիմա 9712 ոսկի հաւաքուեր է, որմէ միայն 2664 ոսկի կը գտնուի պատրաստ դրամ և մնացեալը ծախսուած է իր նպատակին։ Եղերգի հանդէսներուն կազմակերպիչ մարմինն ալ իրը թերհաշիւ 1200 ոսկի յանձնած էր Օսմ. Պանքային, յանձնաժողովին անունով, գաւառները ղրկուած տոմսերու հաշիւներուն լրանալուն սպասելով, վերջնական հաշիւ մը տալ կարենալու համար։ Ցանձնաժողովը նկատելով որ նոյն գումարները չեն բաւեր արկածեալներուն ձրմրան պատրաստութեան միջոցներ հայթայթելու՝ որոշեց մղում տալ Եւրոպայի հանգանակութեան գործին։

3. Որոշուեցաւ դիմում ընել Բարիզ որպէս զի ի նպաստ Ատանայի տրուած ներկայացման հասոյթը եղող 30,000 ֆր.ը ուղարկուի։

ՇԻՇԼԻՒ Հայ Երիտասարդաց Միութեան Լսարան-Ընթերցարանի ի նպաստ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի վաղը, կիրակի, ժամը 8ին (Լ. Թ.) Ֆէրիգիւղի ազգ. վարժարանին պարտէզին մէջ։ Այս առթիւ հայ և Թուրք անձնաւորութիւններէ ատենախօսութիւններ պիտի ըլլան. նաեւ սարքուած է ճոխ յայտագրով թատերա-երաժշտական հանդէս մը։

«ՉԱՏՆ ԿԻԹՈՒԹՆԱՆ» անուն մանկավարժական նոր շաբաթաթերթ մը հրապարակ կ'ելլէ այսօր, ռուսահայ ուսուցիչ Աշուղ Շահնազարի խմբագրութեամբ։ Անշուշտ ուսուցիչները և կրթասէրները պիտի փութան քաջալերել սոյն մանկավարժական հանդէսը։

Ա.ԶԴ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.— Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ մայրաքաղաքիս սափրիչ արհեստաւորք իրենց կտակի տրամադրութեան համաձայն, տեղի ունեցած հոգեհանգիստեան պատարագին առթիւ՝ նախաճեռնութեամբ Մաքսիմիլար սափրիչ Յովակիմ Կիւլտեանի և Դամանսո խան սրճարար Եղիա Խանճեանի, ընդամենը գումար հասոյթ 1828 ղրշ. հանգանակելով գրասենեակս յանձնած են։

ԹԱՏՐՈՆ.— Զարիֆեան թատերախումբը, այս գիշեր, Գնալը կղզին մէջ փայլուն երեկոյթ մը կազմակերպած է և պիտի ներկայացնէ Շիլլերի Սեր եւ Նենգ 6 արար ողբերգութիւնը և խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգութիւն մը։ Վաղը գիշեր Սկիւտար լսարան-թատրոնին մէջ Ոն ռազմրծին Ընտանիքը, տռամ 5 արար, և գոմէտի մը։

ՀԵՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ, 10 սեպտ.—Վրդովիչ լուրեր կը հասնին Շիրազէն։ Կ'ըսուի թէ Շիրազի կուսակալը վտարուած է։ Ռուսական զօրքերը Ֆազվին և Դաւրէժ պիտի մնան ձմրան եղանակին։

ՌԷԴԵՐՍԹՈՒՐԳ.—Ռուս ոստիկանութիւնը երեւան հանեց Զարին դէմ սարքուած ընդարձակ դաւադրութեան մը ծրագիրը, յեղափոխականներու կողմէ պատրաստուած։ Այդ ծրագրին համաձայն, յեղափոխականները պիտի խառնուէին այն ոստիկաններուն հետ, որոնց պաշտօն յանձնուած է Լիվատիայի մէջ յեղափոխական արարքներու դէմ միջոցներ ձեռք առնել, և այդպէս պիտի ջանային մահափորձ մը կատարել Զարին վրայ։ Բայց դաւադրութեան ծրագիրը ժամանակին ձեռք ձգուելով՝ յեղափոխական քմիդէին պատկանողները ձերբակալուեցան։ Ամէն տեսակ պիտոյք և ոստիկանի համազգեստներ գտնուեցան ձերբակալեալներու տուներէն։ Առոնց մէջ կան ազնուական դասուն պատկանող շատ մը անձեր և բարձրաստիճան զօրավարի մը որդին։

ՀՌՈՄ.—Սթէֆանի գործակալութիւնը Բեղերսպուրգէն սա հեռագիրը ստացած է. «Ռուսիոյ քաղաքական շրջանակներուն մէջ բնաւ տեղեկութիւն չունին որ Զարը ետ կեցած ըլլայ Իտալիա այցելելու մտադրութենէն։ Օտար թերթերու կողմէ այդ մասին հրատարակուած տեղեկութիւնները կը վերագրուին Զարին և Զարուհիին առողջութեանը նկատմամբ տարաձայնուած լուրերուն։ Կը կարծուի թէ Զարուհիին առողջական վիճակին պատճառաւ վեհապետական ուղևորութեան թուականի մասին որոշում չէ տրուած տակաւին, բայց կայսրուհիին առողջական վիճակը արգելք չպիտի ըլլայ որ Զարը առանձին այցելէ Իտալիա։

ՀԱՅ - ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԵՄ

ՎԱՂԸ ՊԻՏԻ ՔԱՐՈԶԵՆ. —

Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ ժամը 3.30ին Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեան։

*** Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամը 3ին Բրօֆ. Ե. Հ. Ձենիգեան։

*** Կէտիկ Փաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ (Լանկայի եկեղեցիի պաշտամունք) ժամը 3.30ին Վեր. Գ. Դ. Տէվիրճեան։

*** Պայսըլ Հաուսի մատուռին մէջ ժամը 4ին Վեր. Ե. Գ. Գրիգորեան։

*** Խասգիւղի մատուռին մէջ ժամը 7ին Վեր. Ս. Ե. Զորիկեան։

ԵՐԻՏ. ՔՐԻՍ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՂՕԹԱԺՈՂՈՎ
Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամը 8ին։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, Օգստ. 28/10		Սեպտ.
Օսմ.Գանձ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	101 31 [,
Ամենէն բարձր գին	»	101 32
Ամենէն վար գին	»	101 29 1/2
Բուսեալի երկաթուղի գոց	ֆր.	184 50
Ամենէն բարձր գին	»	184 62
Ամենէն վար գին	»	183 25
ԲԱՑՈՒՄ, Օգստ. 29/11		Սեպտ.
Օսմ. Գանձ. Միացեալ 4 %, Գ.Կ.	Օ. Ո.	101 31
» » » ժամկ 5ին	»	101 34
Բուսեալի երկաթուղի	ֆր.	185 75
» » ժամկ 5ին	»	186 —
Գարափ Կ. Գոլոշ	»	438 —
Ցնամ. երկաթ. Գարաթ. Ա. սերի	»	523 —
» » » Բ. սերի	»	520 —
» » բաժնեգիր	Ա. Ո.	14 52 1/2
Հիրջեթի Խայրիէ	»	— —
Հիրջեթի Խայրիէի Համիսիէ	»	1 25
Օսմ. Ազատ. Ընկ.	»	4 35
Օսմ. Ծխախոտ		17 25
Թրամուայ բաժնեթուղթ		8 05
» ժուլիանա		4 05
» զարաթուղթ		491 —
Թրանվայ	ֆր.	74 —
Տէրքոյի Ջուրի Ընկ.		298 —
Գալիա Գարապէտն		435 —
Միխիլի Գանքա	Օ. Ո.	5 60
Նէհիմի Գէօֆա Թրամ. բաժնեգիր	»	2 —
Սալոնիքի Գանքա		122 —
Գարասու առանձնաշնորհում		26 50
» ասվորական		25 50
Գարափ Իզմիրի		572 50
Լաբիսմ	ֆր.	60 —
Զարթըրա	»	44 —
Գրեսի Ֆոնտիէ էժիբուէն հին		294 —
» » » նոր		254 —

Է. ՔԱԼԻՎՐՈՒՍԻ ԵՒ ԸՆԿ.
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
342, Բերա, Մեծ Փողոց, 342
ԸՆԴԱՐՁԱԿՄԱՆ ԵՒ ՍԱՐԻՍ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ
ՄԻՍԱՅՈՒԹԼՈՒՆ ՊԱՏՃԱՌՈՒԱ
ԶԳԱԼԱՊԷՍ ԶԵՂՋԱՄ Է
ԻՐ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ ԳԻՆԸ
ԱՅՍ ԱՌԹԻՒ ԻՐ ՎԱՃԱՌՈՒԹԵՐՈՒՆ
ՄԹԵՐԲԸ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
Զեղչուած գիներով վաճառումը կը սկսի 31/13 սեպտ. երկուշաբթի օրեն.
10—1

ԼՈՆԺԻՆ

Աշխարհիս միակ ամենարժէքիր ժամացոյցը, պաշտօնապէս ընդունուած Միջազգային Նոնանչներու եւ Իսրդիոյ ծովային նախարարութիւնէրէն:

ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ, ՄԵՏԱՂ, ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ

Ինչո՞ւ Կիրթ ճաշակի և ուղիղ դատողութեան տէր ամէն գնորդ նախապատուութիւն կուտայ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցին. — Որովհետեւ ճշդութիւն, տոկունութիւն, նրբարուեստ աշխատութիւն և վայելչաձեւութիւն անոր գլխաւոր արժանիքը կը կազմեն և լրջօրէն երաշխաւորուած են։ Ինչո՞ւ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցը ամէնէն բազմաթիւ և ամենաբարձր վարձատրութեանց արժանացած է.—Որովհետեւ հիանալի կերպով կ'իրականացնէ արուեստին բոլոր կատարելագործումներն և իր նշանաւոր արդիւնքներով մշտ կը գերազանցէ համանման արտադրութիւնները։

5 մեծագոյն մրցանակներ.—*Անվերս* (1885), *Բարիզ* (1889), *Պրիսել* (1897), *Բարիզ* (1900), *Միլան* (1906)։
2 արտաքոյ մրցման, անդամ ժիւրիի.— *Ժրնէվ* (1896), *Թուն* (1899)։
4 Սեռիի մրցանակներ, 35է աւելի ուրիշ մրցանակներ Նեօշատէլի դիտարանէն։
16 շքադրամներ.— *Բարիզ*, *Վիեննա*, *Ֆիլատէլֆիա*, *Անվերս Ամսթէրտամ*, *Զիւրակօ*, *ևն.*, *ևն.*։

50—14

Թուրքիոյ համար ընդհանուր ներկայացուցիչ **ՆԱՍԻՊ Խ. ՃԷԶՎԷՃԵԱՆ** ԵՒ ՈՐԴԻ Մեծ Շուկայ, Մանճազանըլար, 44 — 46. Կ. ՊՈԼԻՍ

Կը խնդրուի գաւառի մէջ սոյն վաճառատան բազմաթիւ յաճախորդներէն, պէտք ներկայանալէն առնուազն մէկ ամիս առաջ ղրկել իրենց ապսպրանքները, յապաղմանց չենթարկուելու համար։

Ցիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ գոնարեղէններ եւ ոսկի շղթաներ:

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՊԱՐՏԻԶԱՆ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի Դ. սեպտ. 7 (Ն. Տ.)։ Թուրքերէնի և ֆրանսերէնի դասընթացքը աւելի զօրացնելու համար՝ ուսուցչական մարմինին վրայ աւելցուցած են Ս. էֆ. Սրենց և Զիա պէյ։

Դիշերօթիկներուն տարեթոշակն է 16 օսմ. ոսկի, կէսը մուտքի ատեն և կէսը Մնունդին վճարելի։ Իւրաքանչիւր աշակերտ գանձապետին յանձնելու է 1 օսմ. ոսկի՝ գիրքի և ուրիշ դպրոցական պէտքերու համար. աւելցածը իրեն կը վերադարձուի տարիին վերջը։ Մնունդի կամ Զատկի արձակուրդին վարժարան մնացող աշակերտները 3 մէճիտ պիտի վճարեն։

Նամակատան միջոցաւ դրամ կամ ծրար պէտք է ղրկել Իզմիր, Կարապետ աղա Պողոսեանի հասցէին։

Աւելի տեղեկութիւններու համար դիմել Մր. Ս. Ռ. Բիթի, կամ վարժարանիս գործակատար Գրիգոր էֆ. Շահպազեանի Պայպըլ Հաուս, Կ. Պոլիս, ժամ 3½էն 5½ (Ը. Ե.) կամ Տնօրէնութեան՝ Պարտիզակ։

Բարձր. վարժարանի յարակից Ծավրի կրթարանին տարեթոշակն է 12 ոսկի, որուն կէսը պէտք է վճարուի Սեպտ.ին, իսկ միւս կէսը Մնունդին։ 12 ոսկիէն պակաս վճարող աշակերտներ առանձին գործերով պարապելով պէտք է լեցնեն սահմանուած 12 ոսկիի թոշակը։ Մուտքի ատեն իւրաքանչիւր աշակերտ մանր ծախքերու համար պարտի վճարել 20 ղրուշ։ Աշակերտները միասին պէտք է բերեն անկողին, սաւան, փեշտիմալ ևն.։

14—12

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է

Միլքմէյտ Պրէնտ Սուխս Միլքը

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՍՆՈՒՆԴՆ Է

Ամէն ազնիւ nr գործածած են այս կաթը՝ կ'ըսնունին nr

ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԽՍ ՄԻԼՔԸ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ ԿՆՆՍԱԿԱՆ՝ ԿԵՐԱԿՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ ԵՒ ԱՄԷՆՈՒՆ ՕՐ ՕԳՏԱԿԱՐ

50—20

PHŒNIX ASSURANCE LD. C°

"ՖԻՆԻՔՍ,,

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.

Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ Անգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ՝ իր պատուաւորութեամբ և վճառուց մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳԵՆԵՐԱԼ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ԵՂԱՆ Է

ՈՒՂՂԱՄԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՆԱՍՈՒՑ

Ցարդ վճարուած է առաւել քան 27000000 անգլիական ոսկի։

Ընդհանուր գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց

Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Վիքալիս խան, Պանճ Օթոմանի մօտ, Ղալաթիա։

ՃՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Աւստրեամերիկեան

(Cie. de navigation Austro-Americana)

ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնումի ամէն հինգշաբթի օր։ Մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին Հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը կրկին պտուտակ ունին։ Մնունդը խնամեալ է։ Ելեկտրական օդափոխում և լոյս։ Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Ղալաթիա, Բըլիթըմ խան, թիւ 18—19։

Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՕՐ ՔՈՒՐՄՈՒՋԻ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ՝ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳՈՒՄ ԳՍԲՈՒ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը, որ բարոյապէս թէ նիւթապէս կը խնամուի համանուն ընկերութեան կողմէ, հաստատուած է Օրթագիւղի մէջ 1880ին, պարագաներու բերմամբ չրջանը ընդհատուած է 1896ին, կը վերաբացուի դարձեալ ի Գումգաբու, Պատրիարքարան փողոց, նախկին շէնքին մէջ։

Վարժարանս ունի եօթը տարուան շրջան՝ չորս տարի նախակրթարան, երեք տարի լրացուցիչ։

Շրջանաւարտները կը ստանան նախակրթարանի ուսուցչութեան վկայական մը կեդր. Ուսումն. Խորհուրդէն վաւերացուած։

Պայմանք ընդունելութեան

1. *Վարժարանս կ'ընդունուին բաց ի պաշտպանեալ գիշերօթիկներէ, թոշակաւորներ եւս։*

2. *Կ'ընդունուին նաեւ ձրի և թոշակաւոր ցերեկօթիկ աշակերտուհիներ։*

3. *Ընդունուելու համար աշակերտուհւոյն ուսումնական վիճակը միջին դասընթացքի համապատասխան պէտք է ըլլայ։*

4. *Պաշտպանեալ գիշերօթիկը և ձրիավարժ ցերեկօթիկը շրջանաւարտ ըլլալէն վերջ պարտի հինգ տարի պաշտօնավարել հայաբնակ գաւառներու մէջ։*

5. *Պարտի իր ստացած ամսաթոշակին %ին 5ը վճարել ընկերութեանս իբրեւ բաժնեգին։*

6. *Վերոգրեալ երկու յօդուածներու մասին ծնողք կամ պաշտպանք պարտին նախապէս ստորագրել մասնաւոր պայմանագիր մը։*

7. *Աշակերտուհիները անհրաժեշտ է որ բժիշկէ մը վկայական բերեն իրենց պատուաստի վկայականին հետ։*

8. *Դիշերօթիկներուն տարեթոշակն է 30 օսմ. ոսկի վեցամսեայ կանխավճարով (դպրոցական բժշկական ծախքերէ զատ)։*

9. *Ցերեկօթիկներու ամսավճարն է 20-40 դահեկան։ Վարժարանս կը վերաբացուի սեպտ. 1ին. փափաքողները կրնան ներկայանալ Դպրոց. Տիկնանց վարժարանը՝ Գումգաբու Պատրիարքարան փողոց, օգոստոս 11էն սկսեալ Դ., Ե. և կիրակի առաւօտները ժամը 2-5։*

Դաւառներէն փափաքողները կրնան գրել վերոգրեալ հասցէով։ 6—3

Տեսչուհի Դպրոց. Տիկն. վարժ.ի
ԱՐՄԱՒԵՆԻ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԻԹ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ 1909-1910

Վարժարանիս Իթ. տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ սեպտ. 1ին։ Նոր աշակերտներու մուտքի քննութիւնները պիտի կատարուին սեպտ. 14-15. դասերը կանոնաւորապէս պիտի սկսին սեպտ. 20ին։ Վարժարանս այս տարուընէ սկսած պիտի ունենայ միջնակարգի Ա.-Զ. դասարանները և մասնագիտական մանկավարժական բաժանումի Ա. դասարանը։ Աշակերտ մը փարժարանիս Ա. դասարանը ընդունուելու համար պէտք է ըլլայ՝ Ա. 11-12 տարեկան, Բ. Քննութիւն տայ հետեւեալ առարկաներէն. 1. Կրօն.— Դիւրին պատմութիւններ Քրիստոսի կեանքէն և նահապետներու շրջանէն։ 2. Հայ. լեզու.— Կարդալ հատուած մը բացատրել բառեր, և պատմել մաքուր լեզուով. պարզ նախադասութիւն մը վերլուծել՝ ցուցնելով իւրաքանչիւր բառի պաշտօնը. որոշել բոլոր մասունք բանները. գիտնալ հոլովում, խոնարհում. զանազանել և բացատրել պարզ և բարդ բառեր։ Թելադրուած հատուած մը անսխալ գրել. գիտնալ ուղղագրութեան և տողադարձի վերաբերեալ բոլոր կանոնները, գրել փոքրիկ շարադրութիւն մը նկարագրական կամ պատմական։ Գ. Օսմաներեն.— Անսխալ կարդալ և պատմել պարզ թուրքերէնով գրուած հատուած մը. հոլովել անուններ, դերանուններ, ընդհ. գիտելիքներ ածականներու և բայերու մասին. ուղղագրութիւն պարզ բառերու և գեղագրութեան նախնական վարժութիւններ։ Դ. Թուաբանութիւն.— 100-1000 թուերով մտաւոր և գրաւոր չորս գործողութիւն. տեղական չափեր եւ դրամներ. միջազգային չափերէն՝ մեթրը ժամանակի չափ։ Չորս գործողութեան վրայ մտաւոր և գրաւոր խնդիրներ. միութեան կանոնով պարզ խնդիրներ։ 1-10000 թուերու կազմութիւն, գրել կարդալ և անոնցմով չորս գործողութիւն մտաւոր և գրաւոր։ Մինչեւ 10000 թուերու ½, ⅓, ⅔... մասերը գտնել և փոխադարձաբար։ Ե. Իրագիտութիւն.— Մանօթութիւն կենդանիներու (կաթնասուններու թռչուններու), բոյսերու հանքերու և օդերեւութաբանական նիւթերու մասին։

Վերի դասարաններէն ոեւէ մէկի մէջ ընդունուիլ ուզող աշակերտները նախ պէտք է ունենան համապատասխան տարիք, հիմ ունենալով Ա. դասարանի համար նշանակուածը և Բ. քննութիւն տան վարժարանիս ծրագրին համեմատ ուսուցչական մարմնի ներկայութեան։ Աշակերտ ուղարկողներու ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի այն պարագային վրայ, որ համապատասխան տարիք և հմտութիւն չունեցողները ետ պիտի ճամբուին, ո՛ւրկէ ալ եկած ըլլան, ամէն պատասխանատուութիւն իրենց վրայ թողնելով։

Թոշակաւոր գիշերօթիկ աշակերտներու համար պէտք է վճարել՝ 1. մուտքի տուրք (միանուագ) 3 օսմ. ոսկի, 2. տարեթոշակ 15 օսմ. ոսկի։

Ի փոխարէն՝ գիշերօթիկ աշակերտներուն կը տրուի վարժարանէս, մնունդ, հագուստ, անկողնի կազմած, ուսումնական պիտոյք, ուսում, բժշկութեան պիտոյք և մաքրութիւն։ Ոչ-կարնեցնակ գիշերօթիկ աշակերտներուն համար պէտք է վճարել նաեւ իբրեւ պահեստի դրամ 3 օսմ. ոսկի, որ իբր աւանդ դրամ պիտի պահուի վարժարանիս դրամարկղին մէջ, և ետ պիտի տրուի աշակերտին, երբ ան վերջնապէս մեկնի վարժարանէս։ Ա. և Բ. դասարաններու ցերեկեայ աշակերտներուն համար պէտք է վճարել 6 օսմ. ոսկի, իսկ Գ. Դ. Ե. Զ. դասարաններու աշակերտներուն համար 7 օսմ. ոսկի։ Ասոր փոխարէն՝ ցերեկեայ թոշակաւորները կը ստանան ուսում և միայն ցերեկի ճաշ։ Մանկավարժական դասընթացքի ուսումը ձրի է, իսկ ապրուստը ինք ուսանողը պիտի հոգայ։ Դաշնակի և ջութակի դասերը կամաւոր են. անոնցմէ մէկին կամ միւսին հետեւիլ փափաքողը պէտք է վճարէ 3 օսմ. ոսկի։ Արձակուրդի միջոցին վարժարանս մնալ և և կամ օդափոխութեան մասնակցիլ ուզող գիշերօթիկ կամ ցերեկեայ թոշակաւոր աշակերտները պէտք է վճարեն մէկ մէկ օսմ. ոսկի։ Այս բոլոր վճարները կանխիկ են։ Վարժարանս ունի նաեւ արհեստագիտական բաժին, ուր առ այժմ կ'ուսուցուի կահագործութիւն՝ քառամեայ ընթացքով։ Կահագործութեան ճիւղին հետեւիլ կարենալու համար աշակերտը պէտք է ըլլայ՝ Ա. 13-16 տարեկան, ուշիմ և առողջ։ Բ. Լրացուցած արդէն վարժարանիս երկրորդ դասարանի ընթացքը և կամ ազգ. նախակրթարանի մը շրջանը։ Արհեստանոցին մէջ կ'ընդունուին թէ՛ գիշերօթիկ և թէ ցերեկեայ աշակերտներ։ Դիշերօթիկներու համար պէտք է վճարել միանուագ 3 օսմ. ոսկի իբրեւ մուտք, և 12 օսմ. ոսկի իբրեւ տարեթոշակ, իսկ ցերեկեաներու համար 3 օսմ. ոսկի իբրեւ տարեթոշակ։ Դիշերօթիկներու բոլոր ծախքերը վարժարանիս վրայ են. իսկ ցերեկեաներուն միայն ցերեկի ճաշը։ Արհեստանոցի գիշերօթիկ աշակերտներն ալ պարտին վճարել 3 օսմ. ոսկի իբրեւ պահեստի դրամ, և եթէ յուլիսի ու օգոստ.ի ամիսներուն վարժարանս մնան՝ 1 օսմ. ոսկի արձակուրդի տուրք։

Զրիավարժ աշակերտներուն ընդունելութեան համար դիմում ընել աւելորդ է, որովհետեւ վարժարանիս Հոգաբարձութիւնը արդէն կը կատարէ ձրիավարժներու բաշխումը գաւառներու վրայ, և պէտք եղած ընտրական հրահանգը կուտայ ազգ. առաջնորդարաններու։

Մնողք կամ պաշտպաններ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններու կրնան դիմել Կ. Պոլիս Ազգ. Պատրիարքարան կամ վարժարանիս տեսչութեան։

Փոխ-վերատեսուչ Սան. վարժ.ի
Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Հասցէ՝ Direction du collège
1—10 Sanassarian Erzeroum

գլուխը դրած դողդոջուն ձեռքերուն մէջ, սկսաւ լալ մեղմօրէն...։

Դ.

Երկու Սէրերը

Հիքթանէրի առողջական վիճակին քննութենէն յետոյ, Օքսիւս և Ֆիլպէր աշխատանոց դացին, ուր Սկիպիոն հանեց անոնց սուղակի գգեստները։

Սեւամորթը դուրս ելլելուն պէս, Օքսիւս և Ֆիլպէր կանչեցին Սէվէրաքը, առջի օրուան խօսակցութիւնը վերսկսելու համար, որ Մօիզէթի վրայ հասնելուն պատճառաւ ընդհատուած էր։ Ճարտարագէտը ներս մտաւ հանդարտ ու անտարբեր երեւոյթով մը, ըստ սովորականին։ Ֆիլպէր իր ահարկու ծրագիրները պարզեց Սէվէրաքի։ Խօսքը վերջացնելուն պէս, ճարտարագէտը եղրակացուց.

—Եթէ լաւ կ'ըմբռնեմ ձեր միտքը, յեղափոխական շարժում մը կազմակերպած էք աշխարհի մէջ և հիմա ի գործ կը դնէք զայն, յեղափոխական այնպիսի շարժում մը, որ գոյութիւն ունեցող բոլոր կառավարութիւնները ձուլելով՝ միակ իշխանութիւն մը պիտի հաստատէ։ Այդ իշխանութեան երկու գլխաւոր պետերն ալ դուք պիտի ըլլաք...։

—Այդպէս է ըսին, Ֆիլպէր և Օքսիւս միաբերան։

—Այդ յեղափոխական շարժումը, յարեց Սէվէրաք, արագ յառաջդիմութիւն մը պիտի ունենայ, իւրաքանչիւր ազգի մէջ ձեր ունենալիք պատուիրակներուն բանիմաց վարչութեան շնորհիւ որոնք նկատի պիտի առնեն ցեղերու և ժողովուրդներու տարբերութիւնները...։

—Անշուշտ, ըսաւ Ֆիլպէր։

—Այսպէս, ձեր տիրապետութիւնը անկապ բան մը չպիտի ըլլայ։ Մնաց որ՝ յարատեւ, զօրաւոր և ազդեցիկ բան մը պիտի ըլլայ, որովհետեւ ժողովուրդներու կործանման պատճառ եղող տուրքերուն տեղ, գէթ մասամբ, պիտի դնէք այն ահագին հարստութիւնները, որոնք ոսկեանոսի խորութեանց մէջ թաղուած են։ Այդ հարստութեանց շնորհիւ գործաւորական ոստաններ, երկաթուղիներ և ճամբաներ պիտի շինէք։ Ժողովուրդներու կեանքին նիւթական և բարոյական պայմանները պիտի բարելաւէք, առանց պէտք ունենալու այն հարստութեան զոր իւրաքանչիւր անհատ կարող է ձեռք բերել իր աշխատութեամբ...։

—Այո՛, գոչեց Ֆիլպէր գոհութեամբ, դիտելով որ իր գաղափարները բանաձեւերու վերածուած էին այնքան պայծառօրէն։

—Վերջապէս, ձեր իշխանութիւնը հաստատելու և զայն ամրապնդելու համար, ի հարկին բռնի ուժով, ձեր յոյսը դրած էք Հիքթանէրի վրայ, եղրակացուց Սէվէրաք։

—Անոր վրայ դրած ենք յոյսերնիս, ըսաւ Օքսիւս։

—Մինչեւ հիմա իր ըրածները ցոյց կուտան թէ ի՞նչեր պիտի կրնայ ընել դեռ, յարեց Ֆիլպէր։

—Հիքթանէր ամենաղօր է, ըսաւ Սէվէրաք ծանր ձայնով, եթէ անոր տրամադրութեան տակ դնեմ իմ հնարած նոր զէնքերս։ Բայց հիմա որ ձեր հարցը յաստակօրէն պարզուած է, գանք իմինիս...։

Պահ մը խօսքը ընդմիջելէ յետոյ, ճարտարագէտը յարեց.

—Ի՞նչ կ'ըսէք, եթէ չհաւանիմ ձեր փառասիրութեանց և արհամարհեմ ձեր ծրագիրները...։

—Հինգ վայրկեան ետքը մեռած կ'ըլլաք, յայտարարեց Ֆիլպէր այնպիսի կտրուկ չեշտով մը, որ արիւնը պիտի սառեցնէր Սէվէրաքի երակներուն մէջ, եթէ երբեք այս վերջինը հաստատ որոշում մը տուած չըլլար նախապէս։

Սակայն, դիւանագիտօրէն, Սէվէրաք յուզուած ձեւացաւ և պահ մը լուռ մնաց, ինքզինքը գտնելու համար. յետոյ միշտ նոյն յամր, ցուրտ և հանդարտ ձայնովը ըսաւ.

—Բայց եթէ ձեր փառասիրութեանց համամիտ գտնուիմ ու ձեր ծրագիրները ընդունիմ, և...։

—Այդ պարագային, մեր աշխատակիցը և մեր եղբայրը կ'ըլլաք, ընդմիջեց Օքսիւս...։

—Ի՞նչ պիտի ըլլայ իմ բաժինս այդ տիրապետութեան մէջ։

Այդ վճռական հարցումին սա պարզ պատասխանը տուաւ Ֆիլպէր.

—Աշխարհ փոխանակ կառավարուելու Օքսիւսս Ֆիլպէր երկպետութենէն, պիտի կառավարուի Օքսիւս, Ֆիլպէր և Սէվէրաք, ՀԵՌԱպետութեան կողմէ։

Ճարտարագէտը այնպիսի նայուածք մը ձգեց, որով այդ երկու մարդոց մինչև հոգիին խորը թափանցեց. յետոյ ոտքի ելլելով ըսաւ.

— Ձեր տրամադրութեան տակ կը դտնուիմ. ձեր փառասիրութիւնները իմս են և ձեր ճակատագիրը իմ ճակատագիրս պիտի ըլլայ այսուհետեւ։

Այս խօսքերուն վրայ, որով Սէվէրաք թէ՛ իրենց ստրուկը և թէ իրենց աշխատակիցը կ'ըլլար, Օքսիւս ու Ֆիլպէր ոտքի ելան և ճարտարագէտին ձեռքը սեղմեցին։ Սէվէրաք խոնարհութիւն ըրաւ և դէպի դուռը ուղղուեցաւ։

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՑԱՃԵԱՆ